

LAIKMETS

Mr. 8
1948. g.
19. februārī

RM 0,30

Mūsu lielais valodnieks prof. J. Endzelins

PAR KOMĒS CĪNĀMIEM?

Bieži nācies dzirdēt šo jautājumu. Un vienmēr to uzdevusi ne karavīri, kā to varētu iedomāties, bet ļaudis, kas aizmugurē dzīvo mierā un drošībā. Latviešu karavīri, kas atrodas frontē, nejautā, bet dara savu pienākumu, līdzīgi miljoniem citu vīru no visdažādākām zemēm un tautām. Raksturīgi, ka jautātāji un šaubīgie, kas nezina ko darīt un kā izšķirties, pieder pie ap-rindām, kam vācu armija atdevusi dzīves un darba iespēju. Bieži vien tie ir ļaudis, kas boļševiku laikā slapstījušies mežos, tricējuši par savu kailo dzīvību un tikai pēc 1941. gada 1. jū-lija atkal spējuši uzelpot.

Varētu domāt, ka šie ļaudis nekad vairs neaizmirsīs baigo gadu, liktos, ka tieši viņiem vajadzētu būt pilnīgā skaidrībā par to, kas latviešiem tagad darāms un kādēļ tas jā dara. Taču mēs sastopam latviešus, kas šais liktenīgajās dienās, kad visa pa-saule dreb vēl nepiedzīvotā kaujas troksnī, maldās kā pa tumsu un jautā — ko lai mēs darām? Kad latviešu karavīrs viņiem dod vienīgi pareizo atbildi — mums jācīnās, arī tad viņiem vēl ne-zaust gaismu. Par ko tad mēs lai cīnāties? viņi jautā tālāk. Latviešu karavīrs, kas mēnešus pavadījis tālu austrumos, kas triecienuzbrukumos skatījis nāvi vaigu vaigā, kas redzējis va-roņus cīnāties un krītam, bieži vien paliek atbildi parādā. Ne tāpēc, ka viņš to nezina, bet tāpēc, ka šāds jautājums viņam liekas pārāk muļķīgs, lai uz to vispār atbildētu.

Mēs pārāk bieži esam sastapu-šies ar šādiem ļaudīm, un mūs arī vairs nepārsteidz šādi un tamlīdzīgi jautājumi. Mēs zi-nām, ka, diemžēl, ir vēl ļaudis, kas pārāk ātri visu aizmirst. Tā-pat mēs arī zinām, ka ir pietie-kami daudz lētticīgo, kas kāri uz-klausa un par pilnu novērtē ienaicnieka aģentu izlaistās ten-kas un provokatoriskos sauklus. Tādēļ mēs esam gatavi sniegt at-bildi uz visiem jautājumiem, kas vienam otram vēl liekas ne-skaidri.

Atklāti sakot, mēs laikam esam mazliet nokavējušies ar atbildi, jo tieši pēdējās dienās mūsu „draugi un labvēļi” Angli-jā un Amerikā, Padomju savie-nību līdzī ieskaistot, pasteignies plaši un atklāti izklāstīt savus nodomus tieši pret mums un mū-su kaimiņu zemēm — Igauniju un Lietuvu. Iepazīstoties ar pē-dējo dienu Maskavas, Londonas un Vašingtonas ziņojumiem, kur dažādi augstos amatos esošie ži-dīņi ar cinišķu atklātību atkal reiz tingojušies ar mūsu mantu un dzīvību, atkrīt visi jautājumi.

Ja vēl pirms dažiem mēnešiem angļu un amerikāņu prese un valstsvīri runāja par kaut kādu robežu Eiropā, kur uzvaras gadī-jumā apstāšoties boļševiku armi-jas, ja tur vēl bija runa par mazo „valstu neatkarības” garantēša-nu Anglijas un Amerikas paspār-nē, tad pēdējās dienās aina krasi mainījusies. Angļu un amerikā-ņu laikraksti tagad atklāti pasa-ka, ka pēc kara ne Anglijai, ne Amerikai nebūšot iespējams kaut ko darīt Eiropas lietās. Visa noteikšana par Eiropas tautu dzi-vību un nāvi piekritīsot Padomju savienībai.

Mums tas nav nekas jauns. To mēs jau sen zinājām, ka boļševiki savas uzvaras gadījumā neapstāšies nekādu iepriekš uz papīra novilkto robežu priekšā. Pasreizējie notikumi tikai ap-stiprinājuši mūsu domu pareizumu un liecina, ka Anglija un Ame-rika pašas apzinās, ka tām trūkst un arī nākotnē trūks spēka iekļauties Eiropas lietu kārtošanā. Tai pašā laikā dienas gaismā nākusi arī visā laiku lielākā nodevība pret kultūras pasauli. Anglija un Amerikas Savienotās valstis visas pasaules priekšā klaji atzinušās, ka tās nodevušas Eiropu boļševikiem viņu pil-nīgā rīcības brīvībā. Ko tas nozīmē, to mēs, latvieši, zinām vis-

labāk. Ja piepildītos boļševiku un viņu sabiedroto lolotie uz-varas sapņi, tad Eiropā mēnešiem un gadiem plūstu asiņš. Mil-joni vīriešu, sievietes, bērnu un sirmgalvju saņemtu no židu ko-misāru raidītajām lodēm. Barbariāko mežoņu demolētas, sagrūtu Eiropas kultūras un mākslas celtnes, izniktu mākala, kultūra, dažos mēnešos tiktu iznīcinātas daudzos gadu simtos sakrātās un radītās vērtības. Viss, kas mums tagad ir tuvs un dārgs, tad vienā mirklī tiktu noslaucīts no zemes virsus.

Tāda ir aina, ko mums un visai pārējai Eiropai sola boļše-liku uzvara. Lai to pārdomā arī tie latvieši, kas savā īpatnējā „nacionālismā” līdz šim par vienīgi pareizo ceļu uzskatīja no-gaidīšanu! Šiem saviem draugiem angļi tagad atklāti paziņo-juši: „Baltijas valstīm būs jāatgriežas Padomju savienībā. Mēs nespējam uzņemties mazo valstu neatkarības garantēšanu”. Mūsu par laimi nedaudzajiem angļu draugiem tagad ir pēdējais laiks uzstāties no sapņiem un ar skaidru skatu palūkoties, kas notiek pasaulē. Viņu līdz šim gaidītie angļu karakuģi nemaz negatavojas ierasties Baltijas jūrā, lai atturētu boļševiku atgrie-šanos Latvijā, Lietuvā un Igaunijā. Tai vietā, kā vācu brunoto spēku virspavēlniecības ziņojumi vēstī, arvien lielākas masās uz rietumiem gāžas boļševiku armijas, kas saņēmušas pavēli nebēdāt ne par kādiem zaudējumiem, lai tikai pavirzītos uz priekšu. Vācu un sabiedroto tautu karavīri patlaban jau kopā mēnešiem izcina smagākās cīpas, kādas vispār pazīst kara vēstu-re, lai apturētu boļševiku armiju uzbrukumos un pasargātu visu Eiropu no bojā ejas. Atvairstā-nas cīpas ir ārkārtīgi smagas. Pret skaitliski vājākiem vācu un sabiedroto spēkiem veļas miljoni un atkal miljoni boļševiku. Tikai tagad kļūst redzams, ka par ver-gļiem pārvērtītie padomju ļaudis divdesmit pēcos gados saražo-juši ārkārtīgus daudzumus kara materiālu un ieroču. Lai pret šo pārspēku izturētu, nepieciešama visu spēku totāla iekļaušana aiz-sardzības darbā. Tas patlaban arī notiek. Jau izdoti un vēl se-kos likumi un rīkojumi, kas var-būt lieksies asi, bet ir nepiecie-šami.

Mēs cīnāties par to, lai smaidī nenozustu mūsu bērnu sejas.

Atbilde ir īsa un vienkārša — vispirms par savu kailo dzi-vību! Par to, lai mēs paši, mūsu sievas un bērni, visi tie, kas mums tuvi un dārgi, varētu arī rīt, parīt un nākošās dienās, mē-nešos un gados dzīvot šai zemē, dzīvot un strādāt savu darbu mierā un drošībā.

Mēs cīnāties par to, lai latviešu zemnieks paliktu saimnieks savā sētā, varētu brīvi sēt un ražu novākt. Mēs cīnāties par to, lai latviešu strādniekam būtu darbs, kas nodrošinātu viņam un viņa ģimenei dzīvi. Mēs cīnāties par to, lai latviskās dzies-mas brīvi varētu skanēt mūsu zemē. Mēs cīnāties par savu tautu, par latvisko kultūru un par šo zemi, ko mēs mīlam — par Latviju! Eiropa cīnās par savu kopīgo likteni. Viņa cīnās un viņa uzvarēs!

Aloīzs Klišāns

STIPRĀKAM JĀUZVAR

Sākot ar 1943. gadu tagadējais pasaules karš ievirzījies totālā kara norises gultnē. Tāda totāla kara būtība ir tā, ka kara vajadzībām mobilizē un izlieto visus tautas rīcībā esošos spēkus — kā pašus cilvēkus, tā arī visas saimniecības vērtības. Viena daļa iedzīvotāju kaldina ieročus, bet otra daļa tos izlieto pretinieka pārvarēšanai. Arī tā daļa iedzīvotāju, kas šķietami nepiedalās ne karosānā, ne arī kara ieroču, municijas un kara spēka apgādei nepieciešamo materiālu ražošanā, tomēr kalpo karotājiem, kaut arī netieši, vai nu tas ir pārtikas apgādes nodrošināšanā, vai atkal tautas dzīves daudzpusīgo pamatformu uzturēšanā. Tādā kārtā iezīmējas piecas galvenās plāksnes, kuras izpaužas tautas daļība totālā karā: bruņotie spēki, apbruņojums, piegāde, pārtikas saimniecība un dzīves pamatformu uzturēšana.

Armijām modernā karā seko karajošo nāciju saimniecības spēki. To apmērs un svars noteic šobrīd bruņoto spēku cīņas spējas. Kara spēka vajadzības modernā karā ir daudzās un dažādas. Tas patērē ikbrīdī visdažādākā veida ražojumus, sākot ar tanku un lielgabalu milzeņiem un beidzot ar smalko gazolīna audumu patronām. Visu to var veikt tikai spēcīga un nodrošināta produkcija visās ražošanas nozarēs, kas balstās uz pietiekami bagātu un viegli pieejamu izejvielu rezervēm.

Bruņošanās rūpniecībai nepieciešamās izejvielas ievērojami mainījušas savus īpašniekus. Galvenās no tām ir: akmeņogles, dzelzs rūda, krāsainie metālli, jēlgumija, bauxīts, nafta. Mūsdienās nav sastopama neviena rūpniecības nozare, kas nebūtu atkarīga no akmeņogļiem. Ass valstu rīcībā tagad ir gandrīz tikpat daudz (45,4 proc.) šī melnā dimanta krājumu kā viņu pretiniekiem, bet 1938. gadā šis svarīgās dabas balvas attieksme bija vēl 68:32 par labu pretiniekam. Vācija ir viena no bagātākām zemēm ogļu slāņu ziņā, un to izmantošanā tā jau kopš pasaules kara pārspēja Angliju un Ameriku. Vācijas ogļu produkcija 1937. gadā sniedzās pāri par 180 miljoniem tonnu. Kara sākumā Vācija ieguva tikai 12,4 miljoni tonnu dzelzs rūdas, bet ar dzelzs rūdas slāņu nodrošināšanu Polijā, Elzas-Lotringā, Francijā, Beļģijā, Luksemburgā un PSRS austrumos Vācijas apgāde ar dzelzs rūdu pieaugusi seškārtīgi. Bez tam Vācijai pieejama arī augstvērtīgā Zviedrijas dzelzs rūda. No retās cinka rūdas 1938. gadā ass valstu rīcībā bija tikai 9,4 proc. pasaules krājumu un produkcijas, bet tagad — 73,2 proc. Jēlgumijas ass valstīm 1938. gadā nebija nemaz, bet tagad to rīcībā ir 91,1 proc. visas pasaules jēlgumijas krājumu resp. produkcijas. No alumīnija iegūšanai nepieciešamā bauxīta minerāla krājumiem ass valstīm tagad pieejami 65,8 proc. agrāko 25,2 proc. vietā, kalija — 85,8 proc. agrāko 61,6 proc. vietā, līnu — 35,8 proc. agrāko 6,8 proc. vietā. Tikpat ievērojami grozījumi attiecīgā procenti pārtikas vielu nodrošināšanā. 1938. gadā ass valstu rīcībā bija tikai 24,5 proc. pasaules rudzu ražas, bet tagad 58,3 proc.; cukura bija 17,7 proc., bet tagad ir 43,7 proc.; sviesta un margarīna bija 24 proc., bet tagad jau — 49,4 proc.

Sevišķi redzamas pārmaiņas kara saimniecībai noderīgo izejvielu krājumos notika 1942. gadā. Militārie panākumi Eiropā, Austrumāzijā un Klusā okeāna telpā nodrošināja triju valstu pakta dalībniecēm neatkarību visa nepieciešamā apgādē. Šie panākumi deva tām nevien kvalitātīvu, bet arī kvantitatīvu pārākumu bruņošanās iespējās.

Japāņi atņēmuši Britu imperijai svarīgākām izejvielām bagātos apgabalu dienvidaustrumu Āzijas telpā un padzinuši angļus no pasaules galvenākajiem tirdzniecības ceļiem. Anglijai vairs nepienāk vērtīgu preču kravas ne no vienas ievērojamākās Klusā un Indijas okeāna austrumu daļas ostas, kā: Singapūra, Honkonga, Batavija, Surabaja, Borneo. Britu imperijas svarīgākajam militārā atbalsta punktam Singapurai, kas kontrolēja šos ceļus, bija arī ļoti liela nozīme saimnieciskā ziņā. Singapuras ostā ik gadus iebrauca apm. 40.000 kuģu ar 15—20 milj. brt koptilpuma, kas no turienes aizveda preces par apm. 5 miljardiem reišmarķu vērtībā. Arī Honkonga, angļu kroņa kolonija Ķīnas dienvidu piekrastē, līdzīgi Singapurai, bija osta ar milzīgu preču apgrozījumu. Batavijas un Surabajas ostās ik gadus piestāja kuģi 5—6 milj. nrt. koptilpumā. Japāņa, kas tagad noteic jauno kārtību Austrumāzijā, ir pārņēmusi anglosakšu funkcijas.

Cik lielā mērā saimniecības vērtību īpašnieku maiņa un līdz ar to spēku samēru apsvēšanās uz otru pusi nākusi par labu ass valstīm, to labi apziņās arī paši šo priekšrocību zaudētāji — ass valstu pretinieki. Par to liecina lorda Halifaksa nesenā runa Pitsburgā. Šī Anglijas apgādes ministra runa deva pamatu iespējīgajam Londonas laikrakstam „Financial News” skaidri un gaiši izsacīties: „Apvienotās nācijas tā pierādusies pie domām, ka tās kontrolē visas pasaules palīgīdzekļus, ka tikai neliels skaits jaužu ir skaidrībā par to, cik lielā mērā kopš 1939. gada stāvoklis mainījies par sliktu sabiedrotajām nācijām.”

Viena no ievērojamākām atšķirībām starp tagadējo un pirmo pasaules karu ir tā, ka Vācijas saimniecības spēki pasaules kara gadu no gada nemitīgi dila, bet tagadējā karā nemitīgi pieaug. Šai karā Vācijai palīdz karot un ražot kara vajadzībām čaki un saimnieciski stipri sabiedrotie. Praktiski ass valstu rīcībā ir viss Eiropas kontinents ar visiem tā saimniecības spēku avotiem un rezervēm. Un šis kontinents saimniecības ziņā ir visattīstītākais pasaulē. No tā nāca civilizācija, tehnika, progress. Ar vienu vārdu sakot — no šejienes modernā saimniecība tika izplatīta visā pārējā pasaulē. Viss šis kontinents šodien ir viena milzu bruņošanās fabrika. Eiropas un arī Japānas pārākums arvien izpaužies tanī apstākļi, ka vairākums nodarbināto strādnieku aizvien bijuši ļoti izglītoti, ļoti sava aroda pratēji. Turpretim vairums Amerikas un Anglijas bruņošanās rūpniecībā nodarbināto roku komplektējas no jaunapmācītiem strādniekiem, bez speciālas izglītības, bez lielākas prakses un bez tradīcijām bruņošanās nozarē. Kvalitatīvi tādēļ ass valstīm ir liela priekšrocība bruņošanās rūpniecībā, ko ass valstu pretinieki šai karā nekādā ziņā nevar panākt. Ass valstu stāvoklis vēl arī tanī ziņā ir ievērojami pārāks, ka Eiropas valstīs un arī Japānā kvalificēts strādnieku procents arvien bijis augstāks nekā ang-

ļiem un amerikāņiem. Bet arī kvantitatīvē ziņā ass valstu pretinieki nav pārāki, kā to pierāda attiecīgo skaitļu analīze. Ass valstu varas apjomā Eiropā ir 350 milj. iedzīvotāju, bet Japānas varas apjomā — 300 miljonu, kopā 650 miljonu. Anglija un Amerika dižojas, ka tām kopā ar Padomju savienību, kuras pavadā tās tagad iet, esot 1 miljards iedzīvotāju. Šis skaitlis var iespējot tikai nezinātāju. Nav jāaizmirst, ka tanī ieskaitīti 389 miljoni Britu Indijas, 250 milj. Čūnķīnas un 40 miljoni Padomju savienības aziātu, kopā — 679 milj. Vairums to vispār nav izmantojami nekādā rūpniecībā, medz saimniecības laukā, jo viņi pie tā nav nemaz pieraduši.

Ass valstu augstās darba spējas vēl ievērojami kāpina priekšzīmīgā un plaši ievērstā ražošanas iekārtas organizācija. Precīzi var aplēst, ka labāka darba organizācija un pārāki ražošanas paņēmieni ass valstīm dod iespēju bruņošanās rūpniecībā ar to pašu darba roku skaitu sasniegt ievērojami lielāku produkciju nekā pretinieka zemēs, ko skaitļos apzīmē 1:1,6 par labu ass valstīm. Piedevām ass valstu ražotie ieroči ir ievērojami labāki nekā pretiniekiem.

Vēl viena ievērojama ass valstu priekšrocība ir nesalīdzināmi izdevīgāki transporta apstākļi, kam tik svarīga nozīme tagadējā modernajā karā, kad lielie atstatumi prasa lielu materiālu un laika patēriņu. Katrs lielgabals, katra lidmašīna un katrs lādiņš, ko pretinieki vērs pret ass valstīm, saistīts ar neskaitāmu lielu darba stundu patēriņu. Skaitļos tas precīzi aplēšams 1:85 par labu ass valstīm.

Visi šie apstākļi tikai lielu reizi apstiprina ļābi pazīstamo kara gaitu likumu, ka ne jau masas pašas par sevi nosaka spēku pārākumu, bet gan spējīgākais un labākais arvien būs stiprākais.

V. A.

Nepārtrauktās cīņas frontē uzliek mums pienākumu gādāt par to, lai frontes aizmugurē nenogurstot strādātu uzvaras labā. Rūpniecības uzņēmumu skursteniem tāpēc jākūp dienu un nakti.

ITALIJA 1943. GADĀ

Kad 1940. gada 10. jūnijā Itālija iestājās karā, tās saimnieciskajā dzīvē nenotika sevišķas pārmaiņas. Pārtikas krājumi un citu materiālu rezerves bija tik lielas, ka iedzīvotājiem nācās uzņemties tikai pavisam niecīgus ierobežojumus. Pirmie priekšmeti, ko pakļāva kartīšu sistēmai, bija ziepes un kafija. Tikai nākošā gadā radās vajadzība izdarīt plašāku normēšanu. Sākumā sviestu, vēlāk arī gaļu un maizi sāka izsniegt tikai pret kartītēm. Visiem zināms, ka itālieši ir sevišķi lieli maizes cienītāji. Ikviens strādnieks pirms kārtējam pusdienām vēl notiesā krietnu porciju baltmaizes. Itālija, blakus Balkānu valstīm, bija lielākā maizes labības importētāja, jo pašas Itālijas raža ne tuvu neapmierina patērīgu. Tādēļ gluži labi saprotams, ka maizes normēšana Itālijā radīja tādu pašu iespaidu, kā ziemeļu valstīs taukvielu ierobežošana.

Ja, visu to labi zinot, Itālijas vadonis tomēr varēja ķerties pie diezgan jūtamas ierobežošanas, tad tā ir labākā liecība itāliešu tautas vienībai un uzticībai Dučiem. Nedēļu pēc jauno pārtikas normu izsludināšanas, kas itāliešu tautai uzlika pirmo pārbaudījumu, Dučiem, braucot uz ministru kabineta sēdi, ielās uzgavilēja tauta. Tā jaunā Itālija apliecināja savu gatavību uzņemties visus ierobežojumus un paciest visas grūtības, kādas nākotne prasītu.

Anglija un Amerika bija smagi kļūdījušās, iedomājoties, ka Itālija būs palikusi tāda pat, kāda tā bija priekš trīsdesmit gadiem. Angli un amerikāņi vai nu nebija spējuši vai gribējuši saskatīt jauno fašistisko Itāliju, kas Musolini vadībā bija sakususi par vienu vienotu saimi, gatava paklau-

Ja Romā, Neapolē un Florencē sievietes veic pastnieču, konduktoru un telefonistu darbu, Venecijā tās ķērušās pie aļiem un tagad vada gondolas pa Venecijas kanāliem.

Tāda ir Itālijas jaunatne! No bērnu dienām audzināta tēvzemes mīlestībā un istā kopības garā, šī jaunatne ir drošākā ķila Itālijas nākotnei.

Uzn. Laikmeta arch.

sīt ikvienam Dučes mājienam. Anglija un Amerika domāja, ka jau pēc pāris kaŗa nedēļām Itālijā notiks revolūcija, gluži tāpat, kā viņi to bija iedomājušies par Vāciju. Kad gaidītā revolūcija nenāca, plūtokratiskā valstis nolēma ķerties pie citiem līdzekļiem.

Sākās Itālijas pilsētu bombardēšana. Roma — mūžīgā pilsēta, Florencē, Neapolē, Turīna un vesela rinda citu pilsētu, kuru vārdi pazīstami ikvienam kultūras cilvēkam, piedzīvoja angļu un pēdējā laikā arī amerikāņu lidmašīnu apciemojumus. Uz pilsētām, kur gandrīz no katra akmens runā māksla un vēsture, nobira bumbu lietus, sagraujot drupās senās vēsturiskās celtnes un pieminekļus. Amerikāņu plūtokratiem, kas priekš trim gadiem kā tūristi ceļojuši pa Itāliju un kas tagad no Vašingtonas dod pavēli bombardēt Itālijas pilsētas, vislabāk vajadzēja zināt, kur šīs bombas kritīs un kādus pieminekļus tās nopostīs. Nevar būt šaubu, ka viņi to tiešām zina. Tik laba atmiņa amerikāņu varas vīriem ir, lai atcerētos, ja ne visus, tad vismaz Bedekera ceļojumu vadoni atzīmētos pieminekļus un mūzejus, ko viņi priekš dažiem gadiem apbrīvoja un fotografēja un ko pēc viņu pavēles tagad pārvērs drupās. Vēl varētu saprast amerikāņus, kam pašiem nekādas kultūras un mākslas izpratnes nav, jau grūtāk nākas saprast angļus, kas kopā ar saviem sabiedrotajiem tagad piedalās šai kultūras pieminekļu graušanas darbā. Ja amerikāņi pēc kara domā bumbu sagrauto pieminekli vai viduslaikos celto katedrāli nopirkt un pārvest uz Ameriku, lai tur no drupām „salīmētu” un uzceltu šos pieminekļus no jauna, tad jāšaubās, vai to pašu spēš izdarīt angļi, kas jau tagad ir līdz kaklam parādā savam lielajam draugam — Amerikai.

1943. gadā Itālija pārdzīvo smagākos brīžus. Itāliešu tautai, kas varbūt vairāk nekā jebkuŗa cita Eiropas tauta saistīta ar savu vēsturi, kas pieradusi, ka tās kultūras pieminekļus ierodas apbrīnot visa pasaule, tagad nākas noskatīties, kā barbariskos terora uzlidojumos šos pieminekļus sagrauj un izposta. Taču šais dienās itāliešu tauta arī pierādījusi, ka tā ir izaugusi lielajai cīņai. Ne kaŗa radītie saimnieciskie ierobežojumi, ne ienaidnieka aviācijas terora uzbrukumi nav spējuši satricināt itāliešu tautas apņemšanos sākt cīņu turpināt līdz galīgai uzvarai.

Ceļotājam, kas tagad ierodas Itālijā, diezgan grūti nākas pazīt šo slaveno tūrisma zemi. Taču savus raksturīgākos vaibstus Itālija nav zaudējusi arī trešajā kaŗa gadā. Ja arī visa satiksme kaŗa radīto ierobežojumu dēļ tagad izbeidzas jau plkst. 10 vakarā un ja arī greznajos restorānos, tāpat kā vienkāršajos ēdienu namos, sestdienās un svētdienās var dabūt tikai pavisam vienkārši sagatavotus bezgaļas ēdienus, itālietis tomēr nav zaudējis savu jauktību un dzīves prieku. Tāpat kā Vācijā un citās valstīs, arī Itālijā daudz darbus, ko agrāk veica vīrieši, tagad dara sievietes, aizstājot uz fronti aizgājušos vīrus un brāļus. Tā pa Venecijas kanāliem slidošās gondolas tagad nevada romantiskais tumšmatainais laivinieks, bet tikpat tumšmataina itāliete. Viņas dziesmā skan cauri ilgas un sveiciens uz kaŗa lauku aizgājušajam.

Veikali, kas agrāk bija pilni visdažādākajām piemiņas lietīņām un dārgām rotām, tagad stāv tukši. Arī Itālija piemērojusies totālam kaŗam. Visos ielu stūros redzami plakāti ar uzrakstu: „Siamo in guerra” — mēs kaŗojam. Šie plakāti ir atgādinājums, ka viss, kas ir pieciešams, jāatliek uz vēlāku laiku. Pirmajā vietā tagad stāties kaŗš, vispirms jādomā par uzvaru un tikai tad varēs atkal domāt par iepirkšanos un ceļošanu. Itālietis, kas līdzīgi latvietim mīl par visām lietām plaši izrunāties, tagad no šīs paražas atteicies, atzīstot, ka politizēšanai patlaban nav īstais laiks.

A. K.

Ozi BUNKUROS

Top jauns bunkurs. Kamēr citi kaŗa biedri strādā ar zāģi, sardze pie loŗmetējiem tos nodrošina no pēkŗņa uzbrukuma. Un, lūk, bunkurs „Hanna” jau gatavs. Tam netrūkst pat stiklotu logu ar aizkariem, kas ir cēlēju un iemītnieku lepnums!

Tai laikā kaujas ierakumos pie bunkura vienmēr pa ķērienam visi labēkie tuvciņņas ieroči. Boļševiku uzbrukums var nākt kaut kaŗu mirkli, vienmēr to satrieks loŗmetēju uguns un rokas granātu viesulis.

Šis guļamtelpas nav gluži kā pirmklasīgā viesnīcā, bet gulētāji mostas ar smaīdu sejā, kad viņus sauc nomaiņīt sardzi, — atpūta bijusi laba. Bunkura saviesīgajā stūrīti kaŗavīra īsajos vaļas brīžos nav gaŗlaicības. Svecas gaismā tur lasa, raksta vēstules, debatē un spēlē kārtis, jo vācu kaŗavīra garu nespēj nomākt ne austrumu bargā ziema, ne ienaidnieka draudi.

Uzņ.:
Weltbild (2).
Scherl (1).
Atlantic (1).
H. Hoffmann (1).

Bargo ziemu austrumu frontē vācu un sabiedroto tautu kaŗavīri pārcieŗs labi. Pret aukstumu un negaisiem viņus nodrošina piemērots apģērbis un apavi, bet viņiem vajag arī apmeŗšanās vietu, kur pārgulēt nakti, pavadīt brīvos brīžus, patverties no ienaidnieka artilērijas šāvieniem un aviācijas bumbām. Un kaŗavīrs ceļ savu frontes māju — bunkuru. Bet bunkurs nav tikai patvertne tiem, kas paŗlaik nav sardzēs vai izlūkos, bunkurs jau pats par sevi ir mazs atsevišķs cietoksnitis ienaidnieka atvairīšanas valni un izējas bāze prettriecieniem.

Pirmo aizsegu dod ierakumu grāvis, bet tūlīt pēc tā raŗanās kapli, lāpstu un zāģi laiŗ darbā, ceļot bunkuru. Daŗās vietās, kur vajadzīgs atbalsta punkts ilgākam laikam, lietpratēji uzceļ dzelzs betona bunkurus, bet parasti kaŗavīri izlieto savas „pils” būvei dziļu ierakumu zemē, baļķu sienas, sijas un griestus, kam darina biezu smilŗu jumtu, izrotājot to ar velēnām, skujām, mētrām vai sniegu. Ši „izrotāŗšana” saucas par maskēŗšanu un nav nesvarīgāka par paŗu griestu un jumta izturību. Ja vēl piemin daŗādo ieroču ŗaujamlūkas bunkuru sienās, kas vērstas pret ienaidnieku, tad ŗīs mītnes apraksts pabeigts. Bet tikai aptuveni! Kaŗam daudz maz pieklājīgam bunkuram ir savs nosaukums, kas rakstīts virs ieejas, piem.: „Villa Nuova”, „Pie Jaurā grednieŗa”, „Tas braŗais kuŗis Norvilla” u. t. t. Bunkurā telpas ŗauras, bet kultūrālais Eiropas kaŗotājs tās izveido iespējami glītas un mājīgas, jo turpat ir viņa dzīvoklis un klubs, kur retajos vaļas brīžos norit visa personīgā un sabiedriskā dzīve, kaut arī ārā gaudo „Stalīna ēŗģeles” un dārd granātas.

ZIEMAS SPORTA PARADĪZE

Uzturoties kalnos, cilvēks izjūt aprīnojamu spēku atdzīvinājumu. Dzidrais, no putekļiem tīrais, ozona piesātinātais svaigais kalnu gaisa liek plašāk plēsties krūtīm, dzīvāk riņķot asinīm, straujāk pukstēt sirdij. Labsajūtu vēl pavairo ultravioletie stari, kas šviegāk izlaužas caur gaisa slāņiem nekā lidzenumā. Vietas pārmaņa savukārt ir kā balzams nerviem. Jau pāris pavadītu dienu kalngaisā sagādā brīnišķīgu atpūtu. Cilvēks tāpēc jau instinktīvi izjūt kalnu lielo pievilksanas spēku. To droši vien būs piedzīvojis ikviens, apmeklējot jau mūsu dzimtenes Latvijas nelielās augstienes — Gaiziņkalnu, Cēsis, Siguldu, Ergļus, Piebaigu, Zīlo kalnu. Ne salīdzināmi spilgtāk to visu izjūt īstajos kalnos, kādēļ tur arī atrodas tik daudz kūrvieta un sporta centru.

Sevišķi daudz tādu kūrvieta un ziemas sporta centru ir Vācijā. Visi tie viegli pieejami. Tur var apmesties viesnīcās, kur atrodas vismodernākās labierīcības, ērtās pansijās, jaukās vasarnīcās vai arī mājīgās zemnieku sētās, kur cieņā senās viesmīlības tradīcijas. Vācu ziemas sporta centri sevišķi pievelk tāpēc, ka tur valda īpatnēji kultūrāls noskaņojums, kas arī ikvienam svešniekam tur liek brīvāki justies nekā kaut kur citur. Daudzi no šiem sporta centriem ir kā mazas pasaku valstis, kas saglabājušas savu īpatnējo dzīves ritmu pat vislielāko pārvērtību laikmetā.

Bavārijā tādu ziemas sporta centru, kas pievilcīgi nevienam dabas jaukumiem, bet arī ar iedzīvotāju sirsnīgo viesmīlību un viņu spūlto tautiskuma izpausmi, ir visvairāk. Šai ziņā kalnu dabas jaukumiem apveltītā Bavārija ar pilnām tiesībām var sacensties ar Šveici, kas jau kopš laika gala ir slavena ar saviem leģendārajiem ziemas sporta centriem — Davosu, San-Moricu, Arozu, Pontrezīnu. Arī Bavārijas ziemas sporta centros, tāpat kā Šveicē, var nodoties visiem ziemas sporta veidiem, kas vienādi pievelk kā klases sportistus, tā svētdienas sportistus un vienkāršos sporta jūsmotājus — skatītāju rindās.

Viens no Bavārijas sporta centriem ir Garmiš-Partenkirchena. Tā atrodas sevišķi jaukā kalna ielejā, Vācijas otra augstākā kalna Cugšpīces piekājē. Vācieši to apzīmē vienkārši par Ga-Pa Kopš 1936. gada, kad tur risinājās IV ziemas sporta olimpiāda, kas pulcināja tūkstošiem 28 nāciju labāko sportistu un simtiem tūkstošiem skatītāju, Garmiš-Partenkirchena izpelnījies ziemas sporta paradīzes apzīmējumu līdzīgi Davosai. Kā mantojums Ga-Pai no šīs neaizmirstamās olimpiādas, kur panākumu laurus visvairāk plūca norveģi, palikušas lie-

Floriana laukums romantiskās un mājīgās Garmiš-Partenkirchenas pilsētiņas nomalē.

Pasakās daudzīnāto stikla kalnu ziemā atgādina varenais ūdenskritums Partnachas aizā. Sals straujās ūdens šaltis pārvērtis fantastiskos veidojumus.

Ziemas sporta paradīze uz gleznainā kalnu ezera Riserzē Garmiš-Partenkirchenas dienvidu apkaimē.

Uzņēmumi: Europa Bild
Laikmeta arch.

Vācu iznīcinātājs patruļkdojumā virs vientuļā klinšu apgabala starp Ziemeļnorvēģiju un Murmansku. Lejā redzama ūdeņu izraibinātā klinšainā zeme — Ledusjūras piekraste.

Kolumbu Barentam jau bija skaidra aina par zemes lodes izveidojumu, un viņš vēlējās pa tuvāko ceļu sasniegt Ķīnu. Tas izdevās gan tikai 300 gadu vēlāk, kad Nordenskjelds gar Sibīrijas piekrasti nokļuva Bēringa jūras šaurumā, tomēr Barents ir pirmais ceļa rādītājs daudzajiem turpmākajiem Ledusjūras braucējiem.

Barenta jūra un apkārtējās zemes atrodas Golfa straumes iespaidā. Nākdama no Meksikas jūras līča, tā tek gar Islandi, Norvēģijas ziemeļu stūri, Nordkapu un aiz Murmanskas izbeidzas Novajas Zemļas ledus laukos, Golfa straume ne tikai manāmi iespaido šejienes jūras ceļus — Petsamo un Murmanskas ostas kuģi var sasniegt cauru ziemeļu — bet arī piegulošās zemēs vērojams tās izstrāvotais siltums. Tas sakāms sevišķi par vasaru, kad ūdens siltumam pievienojas nenorietošās saules staru iespaids un atbīda klejojošā ledus robežas aiz Špicberģenas.

Tikai tagad, sākoties otrajam pasaules karam, šie tālie ziemeļu apgabali pirmo reizi pavērti Eiropas civilizācijai. Tagad te iekārtotas karaspēka mītnes, zemūdeņu bāzes un lidlauki. Un jau daudzi ienaidnieka kara materiālu transporti, kam pa Ledusjūru vajadzēja sasniegt padomju tālo ziemeļu ostas, iepazīlušies ar stingro vācu kontroli un atdusas jūras dzelmē.

Galvenās padomju ostas pie Ledusjūras ir Murmanska un Archangeļska. Varētu likties, ka boļševiku transportiem izdevīgāka lielākā no tām — Archangeļska Baltās jūras piekrastē, jo pati osta un dzelzceļš uz Vologdu vēl neatrodas vācu aviācijas iespaidā. Tomēr noskaidrojies, ka gandrīz visu iznīcināto transportu ceļa mērķis bijusi Murmanska. Boļševiki labāk izvēlas pastāvīgi apdraudēto Murmanskas ostu un Murmanskas dzelzceļu nekā tālāko ceļu līdz Archangeļskai, kas ne tikai prasa vairāk degvielu, bet arī pilnīgi garantē visu to sūtījumu nogremdēšanu, kuģi pa apkārtceļu gar Špicberģenu vēl izbēguši vācu novērotājiem.

Ienaidnieka kuģu konvoji, kas adresēti padomju ziemeļu ostām, parasti sapulcējas Islandē, lai pēc tam, izmantojot miglainu laiku, mēģinātu veikt bīstamo ceļu cauri vācu zemūdeņu un lidmašīnu apsargātajai joslai. Islandē transporta kuģi bieži vien nedēļām gaida izdevīgākus laika apstākļus, jo vasaru te ir gaišs arī nakti, kas atvieglo vācu izlūku darbību. Praktiski arī Murmanskas osta boļševikiem tagad ir tikpat kā slēgta, tomēr citas izejas viņiem nav, kaut gan Staļins izmisis meklē jaunus ceļus savu sabiedroto palīdzības saņemšanai. Atliek vēl ceļš apkārt Kapštatei uz Basru Persijas jūras līča krastā. Tomēr Irānas transitam ir ierobežotas iespējas, bez tam jāievēro, ka Basra atrodas no Ņujorkas 23.000 kilometru, kamēr Murmanska tikai 8500. Arī Padomijas logs uz Kluso okeanu — Vladivostoku reizē ar Austrumāzijas kara sākšanos slēgts angļu un amerikāņu kuģiem.

Tā boļševikiem cits nekas neatliek, kā turpat Ledusjūrā upurēt vienu kara materiālu transportu pēc otra un gaidīt te iestājamies ziemas tumsu. Bet vai tā vairs Staļinam palīdzēs?
Kl.

Vācu mīnu traleri tālo ziemeļu ūdeņos nevien uz meklē un iznīcina klistošās minas un ienaidnieka izliktos mīnu aizsprostus, bet sekmīgi veic arī sardzes dienestu uz boļševiku apgādes ceļiem.

Foto Atlantic, Weltbild
un Laikmeta arch.

NEIZDEVĪES DESANTS

Sekojošajā Staļina un boļševizētā pūļa neatlaidīgajām prasībām pašā Anglijā pēc otrās frontes, Čerčils 19. augustā sūtīja savus ilgi un, šķita, labi sagatavotos desanta pulkus uz Djepe un atkal piedzīvoja smagu neveiksmi, tāpat kā visos citos savos mēģinājumos nostiprināties Eiropas kontinentā. Vācu modrīgā un visām iespējām piemēro-

tā krasta aizsardzība, sējot nāvi un iznīcību krastmalā izkāpušā desanta kaņavīru rindās, dažās stundās likvidēja šo dēkaino angļu invāzijas mēģinājumu, lai gan ienaidnieks bija apbrūņojies no galvas līdz kājām un apgādāts ar visiem iespējamiem kaujas līdzekļiem.

E.

Visai bēdīga iznīcināšanas aina pēc likvidētā desanta pavērās Djepe krastmalā, kur palika daudzi saķautie tanki un desanta laivas.

Nožēlojami, tuvu galīgam sabrukumam bija desanta vīri, ko atrada vēl dzīvus, paslēpušos krastmalā.

Ar tiem speciālajiem transporta kuģiem angļi atveda pāri kanālim savus tankus, lai tos izceltu Francijas krastā. Visus šos tankus bez izņēmuma iznīcināja. To skaitā bija arī 48 tonnas smagi tanki.

Visu ieroču šķiru lieliskā sadarbība sekmīgi likvidēja desantu, spīdoši pierādot lielisko vācu krasta aizsardzības sistēmu. Vācu tanku iznīcinātāji vispār nemaz neļāva krastā izceltiem angļu un amerikāņu tankiem ielauzties Djepe pilsetā.

Veltas pūles! Neviens no tankiem netika tālāk par pludmalī. Tie visi ātri vien krita par upuri labi tēmētajai vācu prettanku ugunij vai stukasu postīgajām bumbām. Daudzus desanta tankus saķāva ūdenī, vēl pirms tie bija paguvuši sasniegt krastmalu pēc nolaišanas no transporta celtuvju kuģiem. Vācu postīgā uguns saķāpāja katru vietu, kur vien bija desanta līdzas.

Foto: Atlantic (1).
Scherl (1).
Weltbild (2).

NAKOTNĪS ĪEMĪ

Irakas galvaspilsēta Bagdada atrodas uz Tigras upes abiem krastiem un ir ievērojams austrumu tirdzniecības centrs. Vecpilsēta ir tipiski austrumnieciska, bet jaunā Bagdada uz otra upes krasta — eiropiska.

Raksturīga Irakas ainava Mosulas naftas avotu apgabalā ar vienu no abiem milzu naftas vadiem — kas angļiem šai laikā tik svarīgo degvielu novada pāri tuksnesim tieši uz Vidusjūras ostām.

Foto Laikmeta arch.

S tarp zemēm, kas atrodas starp Vidusjūru un Indijas okeanu, sevišķi svarīga nozīme ir Irakai. Priekš pasaules kaļa tā bija Turcijas province Mezopotamija. Irakas izdevīgais stāvoklis ar Persiešu jūras līci dienvidos un naftas bagātību ziemeļos ir cēlonis Anglijas sevišķai interesei par šo zemi.

Jau kopš pasaules kaļa arābu zemes cīnās par savu patstāvību. Kā pirmā kļuva patstāvīga 370.000 kv. km lielā Iraka. Iedzīvotāju skaits ir apmēram 3,6 milj. liels, pēdējos gados priekš kaļa uzlabojās saimniecības un sociālie apstākļi un līdz ar to jūtam pieauga arī iedzīvotāju skaits. Žīdu iedzīvotāju Irakā ir apmēram 73.000. Viņi dzīvo gandrīz tikai pilsētā, un, lai gan viņu skaits ir samērā neliels, žīdiem tomēr liela ietekme visā zemē. Lielākā Irakas pilsēta ir Bagdada ar 300.000 iedzīvotājiem. Iraku sauc arī par divu upju zemi. Abas upes — Tigra, 1850 km gara, un Eifrata, 2350 km gara — jūtam ietekmē Irakas saimniecisko dzīvi. Starp šīm abām upēm kādreiz atradās senatnes bagātākā kultūras zeme.

Jau priekš kaļa Iraka strauji sāka attīstīties. Pirmā kārtā tā ir lauksaimniecības zeme. Tā kā vasarā laiks ir ļoti karsts un sauss, tad apūdeņošana jāzudara mākslīgā ceļā. Apūdeņošanas ierīču izbūvēšanai tāpēc pievērs lielu vērību. Irakā līdz šim dateļu palma bija svarīgākais kultūras

augš. Dateļu raža pēc vērtības sastādīja ceturto daļu no visa Irakas eksporta un $\frac{1}{4}$ no visas pasaules produkcijas. Arī kviešus šeit audzē lielos vairumos un daudz eksportē uz ārzemēm. Bez dateļiem un kviešiem kultivē un izved arī vēl miežus, maisu un kokvilnu. Ievērojama nozīme arī tirdzniecībai ar dzīvniekiem, ādām un kažokādām. Irakas valdība ir arī centusies pavairot lauksaimniecības produkciju. Nodibināja daudzas lauksaimniecības skolas un zemes iedzīvotājus iepazīstināja ar lauksaimniecības mašīnu priekšrocībām un izdevīgākām zemes apstrādāšanas metodēm. Kultūrzemes platība pašlaik ir tikai 10.000 kv. km liela; līdzināmā izmanto 20% un kalnainā zemē 9% derīgās zemes.

Iraka apzināti atsakās no plašākas rūpniecības izveidošanas. Tā grib palikt agrārzeme un, ierīkojot lielas apūdeņošanas ierīces, kļūt par „labības klēti”, kā tas jau ir bijis sirmā senatnē. Mākslīgi apūdeņotos dārzos kultivē arī saknes un augļus. Irakā, atskaitot auglīgo apgabalu starp abām upēm, $\frac{2}{3}$ no visas platības ir tuksnesis un stepe, ko gan ar mākslīgu apūdeņošanu varētu pārvērst par auglīgu zemi. Zemes saimniecības attīstību varētu veicināt, izbūvējot satiksmes ceļus. Galvenais satiksmes ceļš ir Bagdadas dzelzceļš, kas virzienā no ziemeļrietumiem uz dienvidaustrumiem šķērso visu zemi un kopš 1940. gada pievienots Turcijas dzelzceļu tīklam. Ziemeļaustrumu un

dienvidrietumu virzienā ir tikai viens auto ceļš, kas nāk no Irānas galvaspilsētas Teherānas un savieno Iraku ar Damasku un Siriju. Pārējie satiksmes ceļi lietojami tikai karavānām.

Irakā ir arī ļoti daudz naftas. Atskaitot mazu, nenozīmīgu arābu sabiedrību, visi lieli naftas uzņēmumi atrodas ārzemnieku rokās. Ar 12 sūkņu stacijām vada naftu no zemes iekšienes līdz Vidusjūras krastiem. Naftas produkcija Irakā 1939. gadā sasniedza 4 milj. tonnu, Irānā turpretim — 10,7 milj. tonnu un Rumānijā 6,3 milj. tonnu. No citiem rūpniecības uzņēmumiem minamas dažas cigarešu fabrikas un kokvilnas vērpjuves un austuves.

Iraka atrodas uz Britānijas imperijas dzīvības līnijas. Tai ļoti laba gaisa satiksme ar Eiropu un Indiju. Lidojums no Berlīnes līdz Bagdada ilgst tikai 30 stundas. Visi saimniecības sasniegumi Irakā balstās uz vācu plāniem un vācu palīdzības. Tas arī bija vispirms vācu plāns, pārvērst noīsto zemi par ziedošu dārzu. 2400 km garo Bagdadas dzelzceļa gabalu, kas iet pa kalniem un tuksnešiem, 1903. gadā sāka būvēt Vācu bankas vadībā. Arī Irakā Vācija savas spējas un zināšanas ir lietojusi nesavtīgā kārtā, lai paceltu zemes labklājību, taisni pretēji Anglijai, kas vienmēr mēģina izmantot šo zemi savā labā. E.

MEDNIEKA LAIME

Medības pazīstamas, kopš dzīvo cilvēks. Sākumā medību uzdevums bija tikai pārtikas sagādāšana un cīņa pret plēsīgiem zvēriem. Te redzam divkāršo pamatu medību turpmākās attīstības izskaidrošanai. Pārtikas sagādāšana no mednieka prasīja pārsvarā gudrību un viltību, lai uzveiktu dzīvnieku dabas doto paš aizsargāšanās instinktu. Aizvēsturiskais mednieks bija veikls zvēru lencējs, gan arī panākumiem bagāts cilpu un slazdu meistars. Lielāku zvēru medīšanai senie mednieki apvienojās mednieku kopās, kas meža vērsi vai mamutu iedzina iepriekš izraktās bedrēs un medījumu sadalīja līdzīgās daļās. Te parādās medību tautsaimnieciskā nozīme. Citādi novērtējamas plēsīgo zvēru medības, kas vēl līdz šai dienai uzglabājušās medniekos varonīgas briesmu aļķas un vēlēšanos vienam pašam stāties pretī lielajiem zvēriem un mēroties ar tiem spēkos un veiklībā.

Šī sportiskā tieksme bija tā, kas saglabājusi medības arī vēl pēc tautu apmešanās pastāvīgās dzīves vietās zemkopības uzplaukšanas laikā. Medībām tad vairs nebija tādas izšķirējas nozīmes. Tagad tās kļuva vairāk par sportu un izpriecu. Tomēr arī turpmāk medības, un it sevišķi lielāko zvēru medības arī turpina sagatavoja medniekus nopietnām kaķa gaitām. Medību sportam arī vēl cita svarīga nozīme — no medībām izauzusi dabas aizsardzība, jo īstens mednieks nav nekāds dabas ienaidnieks un asinskārigs iznīcinātājs, bet gan saprātīgs dabas draugs un sargātājs. Tikai medniekiem par to jāpateicas, ka mūsu mežos vēl mājot brieži, sturnas, mežacūkas, medņi un citi stalti un vareni dzīvnieki. Bez mednieku gādības tehnika un civilizācija jau sen mūsu mežiem un laukiem būtu laupījusi katru krāšņumu un dzīvību.

Suns ir mednieka labākais draugs. Sevišķi pīju medībās bez suņa daudz nošauto pīju pazūd nīdrēs un zālēs.

(Pa labi.) Staltākais medību zvērs ir briedis — staltradzis. Tas mājot arī Latvijas mežos, kur izcilā dižuma dēļ par viņu jūsmo arī citzemju mednieki.

Foto Laikmeta arch.

Minchenē

tikas darbus, starp tiem arī ievērojamākā tagadnes tēlnieka Arno Brecker'a darba attēlu. Pašreiz viņa darbu izstāde notiek Parīzē. Bez tam Agramā patlaban ar lieliem panākumiem noris vācu tēlniecības izstāde, bet Madridē vācu celtniecības izstāde, kas liek pamatu Lielvācijas sadarbībai ar pārējām Eiropas tautām mākslas laukā.

Šeit ievietojam vairākus Minchenes izstādes gleznu attēlus, kas kaut cik dod iespēju pavērties tai lielajā darbā, kuŗu patlaban veic vācu māksla un kuŗš pielīdzināms pārējiem vācu tautas sasniegumiem šai karā.

B.

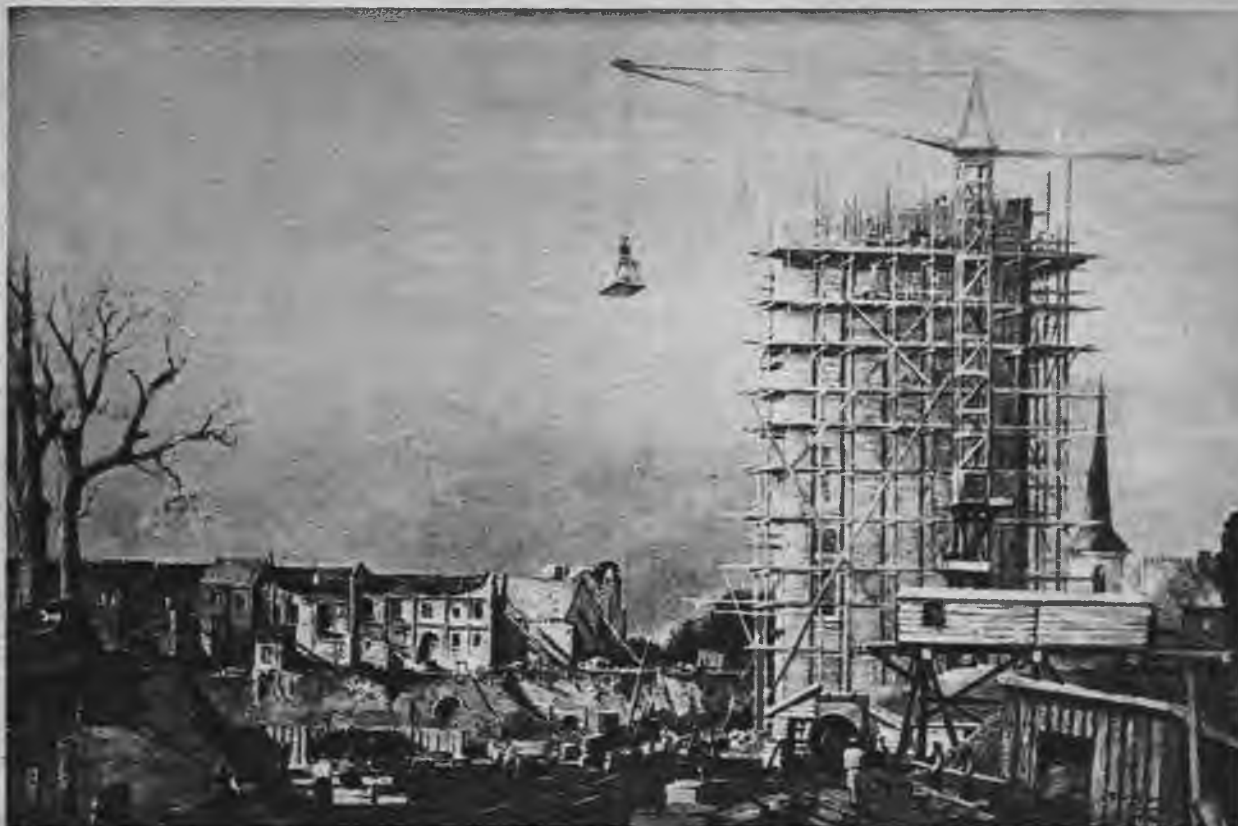

Foto: Jaeger's un Goergen's (4).
„Die Kunst“ (2).

Ķā: R. Gessner's — Nocietinājumu celtnes pie Lejasreinas.

pakšā pa kreisi: Leo Samberger's — Pilsētas galerijas direktora Konrad'a Schiessl'a ģimētnē.

Āpakšā pa labi: O. Poetzelberger's — Ziema.

Ienaidnieka kuģu karavānas medībās

Kāda zemūdene ceļā uz USA.

Vienmūļīgi strādā dizelmotors, lēnām dzi-
dams mūsu zemūdeni pa viegli viļņojošo
jūru uz rietumiem. Paies vēl nedēļas,
pirms mēs Amerikas piekrastē varēsim uz-
brukt ienaidnieka kuģiem.

Nostājusies pirmā jūras sardze. Izkū-
posteni, zilām cepurēm galvā, nemitīgi pār-
skata savus sektorus. Sevišķi uzmanīgi acis
lūkojas debesīs, jo mēs aizvien vēl atro-
damies ienaidnieka gaisa spēku sfairā.

Isu brīdi uz tilta parādās komandants. Sa-
vā baltajā cepurē un šallē viņš izskatās
pēc Ziemeļpola braucēja.

„Radio ziņojumu komandantam!”

Steidzīgi no lejas pasniedz radio piezīm-
ju burtņīcu. Komandants izlasa ziņojumu,
pārmet cigaretes galu pār bortu un nokāpi
lejā centrālē.

„Virsstūrmanis pie komandanta cen-
trālē!”

Tas vispirms jāpamodina no dziļākā mie-
ga, jo viņa sardzes laiks tikko pagājis. Bet
arī bez sardzes viņam ir bezgala daudz ko
darīt: tādā braucienā sevišķi rūpīgi jāveic
navigācijas uzdevumi.

Saīdzis virsstūrmanis ierodas centrālē,
bet viņa miega pilnās acis pēkšņi kļūst pa-
visam modras. Ne vārda neteikdams, ko-
mandants viņam rāda pēdējo radio ziņo-
jumu:

„YZ kvadrātā ienaidnieka kuģu karavā-
na. Apmēram 20 kuģu. Stipri apsargāti...”

Virsstūrmanis skatās savā komandantā.
Viņš ļoti labi zina, ko tas domā. Tam ta-
gad ir tikai viena vēlēšanās: uzbrukt, uz-
brukt, piedalīties šais ienaidnieka kuģu ka-
ravānas medībās.

Nosaka zemūdenes atrašanās vietu. Devi-
ņi pārkonī! Neesam nemaz tik tālu no ie-
naidnieka! Vienā vai divi dienās mums
tas jānotver!

„Cerams, mēs spēsim piedalīties pret-
nieka vajāšanā,” komandants domā. Viņš
jau dod jaunas pavēles:

„Jauns kurss, 2 gradī! Abas mašīnas pil-
nā jaudā!”

Mūsu zemūdene uzsāk uzbrukuma brau-
cienu. Vīriem, kas stāv uz tilta, ūdens
šaltis sitas sejā, un balti virpuļi griežas pie
kuģa pakalģala.

Sākas!

Drīz saņemam gaidīto B. d. U. rādīto zi-
ņojumu.

Mēs piedalīsimies uzbrukumā, bet vēl
esam ļoti tālu no mērķa. Putodami mums
šaujas garām bezgalīgie Atlantika ūdens
klajumi. Lai gan mēs drāžamies ar lielu
ātrumu, pārējās zemūdenes ir mums
priekšā un cita pēc citas ziņo, ka jau ir
ienaidniekam uz pēdām. Vai mēs nenoka-
vēsimies? Tikai to ne! Komandants ne-
pacietīgi kož lūpās, tiklīdz dzird atkal kā-
das zemūdenes ziņojumu...

Pajet diena, iestājas akla, noslēpumaina
nakts. Neviena zvaigzne neuzlec. Šad tad
tiltam pārjāc mirdzošais jūras ūdens. Pa-
iet viena stunda pēc otras.

Mēs nokavēsimies!

Jau radio ziņo, ka kāda zemūdene no-
gremdējusi četrus ienaidnieka tvaikņus
un vienu torpēdējus. Otru zemūdeni aiz-
sargkuģi padzinuši, trešā nogremdējusi
transportkuģi.

Tomēr līdz kuģu karavānai, kur notiek
cīņa, mums jābrauc vēl dažas stundas, gan
nedaudzas, bet drīz svidīs gaisma, un uz-
brukums kļūs neiespējams.

„Gaismas granātas!”

Augstu pie debesīm blāvi atmirz dzel-
tensarkanais gaismas granātu spīdums. Tur
droši vien virs jūras ir tik gaišs kā dienā:

gaisma atspīd līdz mūsu zemūdenei, lai gan
notikuma vieta ir daudz jūdzu attālu. Pie
apvāršņa redzama degoša grīnstoša trans-
portkuģa atblāzma.

„Pudeli šampanieša tam, kas ieraudzīs
pirmo tvaikonī!”

Trešā jūras sardze sabožas. Pēc dažām
minūtēm to nomainīs pirmā jūras sardze,
un tai netiks nekā. Ne jau šampanieša
dēļ tā sīnās, nekādā ziņā ne! Bet šis uz-
traukuma pilnās sekundes, minūtes un stun-
das ikviens grib piedzīvot augšā uz tilta,
nevis lejā.

„Aiz bārborda tumšs priekšmets jūrā!”

Joņoņoņi garām mēs ieraugām kāda pa-
mesta glābšanas kuģa kontūras. Te norisi-
nājusies drāma.

„Enas aiz stūrbordā!”

Uztraukti mēs lūkojamies ar tālskatiem.
Tiešām! Pie apvāršņa redzama varena
transportkuģa ēna. Aiz tā kūp aizsargkuģis.
Kuģu karavāna sasniegta!

Atkal atskan komanda.

Kas tas? Vai mēs novirzāmies?

Izbrīnījies raugos komandantā. Bet tad
es saprotu. Mēs tiešām esam pusstundu
nokavējušies. Medību drodži mēs isti ne-
manījām, ka lēnām bija kļuvis gaišāks. Ta-
gad uzbrukt nav vairs iespējams! Gribas jā-
dēties. Pusotras dienas joprojām kā traki
un nonākam pusstundu per vēl!

Un tomēr ne par velti! Vēl taču apmēram
puse kuģu karavānas nav nogremdēta. Ta-
gad tā cieši jāuzmana, lai varētu piedalī-
ties vismaz nākošajā uzbrukumā.

Rūpīgi novērojot karavānu, mēs lēnām
aizvirzāmies tai priekšā.

Lec saule, ir gaiša diena. Var redzēt ne-
parasti skaidri. Jau daudz jūras jūdzu at-
tālumā saskatāmi kuģu karavānas dūmi.
Abās pusēs to sarga korvetes un iznīci-
nātāji; pa priekšu iz-
lūkodams brauc iznīci-
nātājs. Tādos apstāk-
ļos uzbrukums gaišā
dienas laikā nav ie-
spējams.

„Aiz bārborda zem-
ūdene!”

Aizvien vairāk mēs
tai tuvojāmies, bet
vēl nezinām, vai tā
tomēr nav angļu zem-
ūdene. Kā plēsīgi zvē-
ri mēs viens otru ap-
ejam ar līkumu. To-
mēr beidzot koman-
dants ne tikai pazīst
vecu draugu, bet arī
noprot, ka tā ir tā
zemūdene, kas pagā-
jušā naktī guvusi vis-
lielākos panākumus.
Īsi sasveicināmies un
zinām: nākamajā nak-
tī mūsu zemūdenes
uzbruks aiz mums kū-
pošajai kuģu karavā-
nai!

Kaļa zīlotājs
Herbert's Sprang'a.

Atgriešanās bazē pēc
sekmīga brauciena.
Zemūdeņu flotiles šets
apsveic zemūdenes
komandantu ar panā-
kumiem ienaidnieka
kuģu vajāšanā.

Foto Weltbild.

DIENU RITUMĀ

JAUNO MĀCITĀJU IESVETĪŠANA.

No kreisās puses sēž prof. Dr. Kundziņš, archibīskaps Grīnbergs, prāv. Bergs. Stāv: I. Smilškalns, māc. Tetiņš, māc. I. Ūdris.

RADIOTEHNIKAS KURSS.

AS 30. arodmācītavā notika radiotehnikas kurss dipl. ing. V. Fitiņa vadībā. Interesi par šo tehnikas nozari pierāda kursa dalībnieku skaits, kas pārsniedza simtu. Tā kā radiotehnikas viela ir visai plaša, kurss iedalīts divās pakāpēs. Interesanti, ka atzīmi par savām zināšanām vēlējas dabūt taisni jaunākie kursa dalībnieki. Vecākie kursanti, kas pa lielāku daļu ir speciālisti elektrotehnikā un vispār lielāki praktiķi nekā teorētiķi, pārbauoģījumā bija maz redzami.

Tā kā kursantu atsaucība par mācīto vielu ir visai atzinīga un vēlēšanās papildināties savās zināšanās liela, ir nodomāts radiotehnikas kursa 2. pakāpi sākt nākošā mācības gada pirmajā trimestrī.

JAUNIE AGRONOMI.

No kreisās 1. rindā: Prof. Dr. J. Bokalders, ārk. F. Neilands, prof. Dr. J. Vārbergs, rektors prof. Dr. M. Eglītis, dekāns prof. Dr. J. Apsītis, prof. Dr. J. Sudrabs, prof. Dr. P. Starcs. 2. rindā: prof. Lepiks, prof. Dr. P. Kvelde, agr. M. Zemīte, agr. M. Alberte, doc. P. Mežaks, ārk. prof. Dr. A. Silmālis, doc. Tauriņš, doc. P. Gailītis. 3. rindā: agronomi — J. Seleckis, E. Straumanis, K. Norītis, J. Brežinskis, K. Alberts, A. Dūmiņš, A. Zemītis, L. Frelbergs.

Foto: Z. Zandovskis.

AR DZIESMĀM PIE NEREDZĪGĀJIEM.

Strazdumuižas Neredzīgo institūta iemītnieki ar dir. Vildzenu noklausās AS rīkoto koncertu. Ar kantāti „Tev. dārgā tēviņa”, kas šai nozīmīgajā laikā visu sirdis skan kā lūgšana, neredzīgo koris Helmaņa vadībā nobeidza mūzicešanu.

CEĻOJOSĀS BIBLIOTĒKAS STRĀDĀJOŠIEM.

Lai strādājošais cilvēks varētu sekmīgi ar labiem panākumiem veikt savu darbu, ir nepieciešami rūpēties par viņa labklājību un izglītību. Kā viens no vissvarīgākajiem līdzekļiem izglītības laukā jāmin grāmatas. Bet ne visur ir bibliotēkas un lasītavas, un ne vienmēr strādājošajam ir laiks mērot patālo ceļu uz bibliotēku. Šeit nu AS noorganizējusi un iekārtojusi 23 ceļojošās bibliotēkas ar 2350 grāmatām, ko nodod atsevišķu darba vietu lietošanā. Grāmatu saturs ceļojošā bibliotēkā dažāds, pārsvārā ir daijliteratūra.

VĪRS GREMĒ KUGI

Vīrs nemiērigajiem jūras viļņiem slid tikko samanāms stikla kupols. Aiz kupola sienām kāda galva vērigi seko angļu iznīcinātāja siluetai, kas pēkšņi izmirst pie apvāršņa. Aiz pirmā iznīcinātāja vēl viens un vēl... Galva stikla kupolā sasprindzināti raugās uz aizbraucošiem kuģiem, ko brīžiem aizsedz kugu sacelto viļņu šlakatas. Lai brauc... Beidzot parādās gaidītais „treknais kumoss” — milzīgs kreiseris. Stikla kupols dodas uz kreiseņa pusi. 500 metri, 400 metri, 300 metri... Ir laiks. Viens rokas tvēriens, un vīrs kupolā sajūt, ka strauji aizslid zem viņa novietotā kaujas torpēda. Pāris mirkļu vēlāk atskan drausmīgs sprādziens, vīrs apvāršņa paceļas milzīgs dūmu stabs, un varenais kuģis pazūd jūras dzelmē. Vīrs stikla kupolā, uzmanīgi vairīdamies no lielgabalu un ložmetēju viesuļņuguns, dodas atpakaļ uz savu

Pēc veikta uzdevuma ir patikami kavēties atcerēs.

Virsdzīkareivis Valters Gerholds, pirmais vienvīra torpēdas vadītājs.

bazī. Vācu jaunā „vienvīra torpēda” ir pierādījusi, ka tā ir varens un iespaidīgs kaujas ierocis.

Vienvīra torpēda īstenībā ir divu torpēdu savienojums, no kuģam augšējā, ar stikla kupolu priekšgalā, ir domāta torpēdas vadītājam. Apakšējā — kaujas torpēda piestiprināta zem tās. Torpēdu iedarbina stipras elektriskas baterijas. Isā laikā šis jaunais vācu flotes kaujas līdzeklis ir nogremdējis veselu rindu ienaidnieka kreiseru, iznīcinātāju un transportkuģu.

Vienvīra torpēdu ve-
saiž ūdenī. Pēc dažiem
mirkļiem tā dosies
cīņā pret ienaidnieka
desantkuģu koravā-
nām.

PERLONS jauna drēbielu audumiem

Kāda 2500 gadu veca senlaiku babiloniešu māla tāfele mums stāsta par karaļa Nebukadnecara sekmīgajām cīņām par „balto zeltu”. Šis „baltais zelts”, kuŗa dēļ kaŗoja tautas, bija kokvilna. Kokvilna kā drēbe cilvēces vēsturē iezīmēja jaunu posmu, tāpat kā agrāk savu zīmogu laikmetam bija uzspieduŗas zverādas, vēlāk vilna un līnī. Taču kokvilna vecākās tekstilizejvielas neizskauda. Pat otrādi, ar tām savienojoties, radušies arvien bagātīgāki un dažādāki tekstilizstrādājumi.

Kad 1884. gadā Parīzes pasaules izstādē francūzis Hilērs-de-Sardonē cilvēci iepazīstināja pirmoreiz ar tehnikas ceļā ražotu tekstilšķiedru, tā saukto „mākslīgo zīdu”, šis jaunais ražojums iezīmēja savu laikmetu. Bet vēl plašāk attīstījās mākslīgās vilnas rūpniecība.

Budapeŗstas starptautiskajā mesē atklātībai pirmoreiz demonstrēts jaunums, kas pasaules apģērba rūpniecībai atvērs pilnīgi jaunus ceļus un iespējas. Tā ir vācu lielā ķīmiskā uzņēmuma „I. G. Farbenindustrie” ražotā jaunā tekstilšķiedra un tās visdaŗdākie pārstrādāšanas un izlietošanas paraugi. Šīs šķiedras sensācionālais noslēpums ir tas, ka tā izgatavota ne vairs no organiskām izejvielām, bet gan no tīri neorganiskām — no kaļķiem, oglēm un ūdens, tos pārstrādājot sevišķos ķīmiskos procesos.

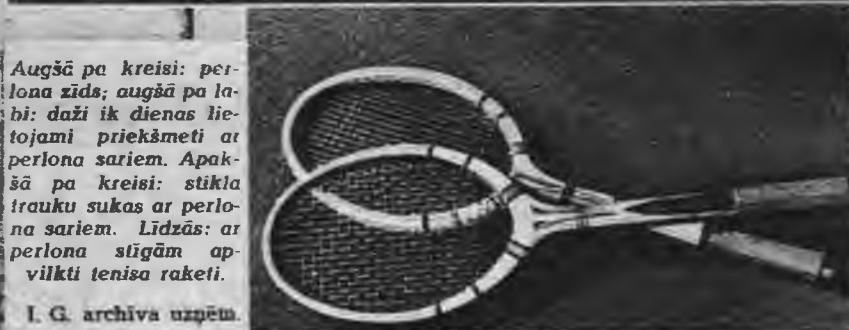
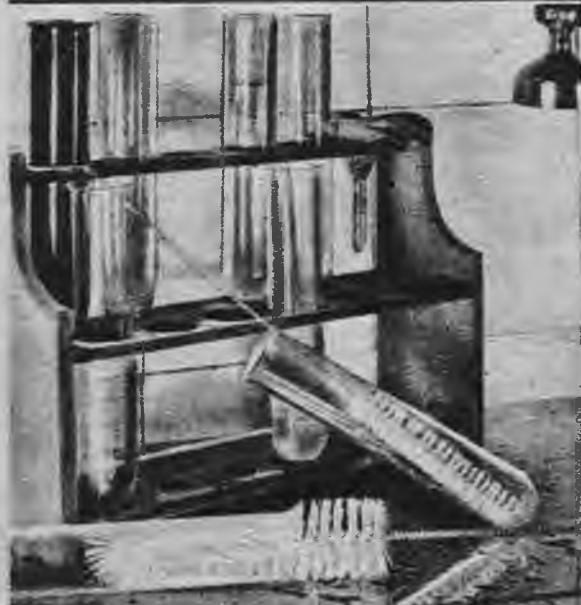
Mākslīgais zīds un mākslīgā vilna īstenībā nav uzskatāmas par sintētiskām vielām, jo tās pagatavo no veselām celulozas molekulām. Tikai līdz ar t. s. PC šķiedru radušies pirmā sintētiskā šķiedra pasaulē. No vienkāršām jēlvielām — no ogles, kaļķa un ūdens izdevās mākslīgi izveidot molekulu un tad no tās attīstīt šķiedru, kas pelna sintētiskās šķiedras nosaukumu. Pamatpētījumi, kam sekoja šīs „I. G. Farbenindustrie” ķīmiskais izgudrojums, izdarīti kādā vācu laboratorijā pazīstamā vācu pētnieka Staudinger'a vadībā. No turienes nākuŗi arī ierosinājumi jaunās sintētiskās nilona šķiedras izgatavoŗanai Amerikā. PC

šķiedra vispirms noderēja tikai noteiktiem tehniskiem mērķiem. Tā kā tā, atšķirībā no dabiskās šķiedras, ir skābcietīga, no tās pagatavoja audumus, ko ķīmijas rūpniecībā varēja lietot filtrēŗanai. No tās darināja arī aizsargtēŗpus. Šķiedras trūkums tas, ka tai ļoti zems atmiēkŗķēŗšanās punkts, un ka tā neiztur par 80 grādiem augstāku temperatūru. Izskata dēļ to, tāpat kā mākslīgo vilnu, droŗi varētu pārstrādāt apģērba audumiem. Tā ir mīksta un piekļāvīga, tā ir skaistā baltā krāsā, stipra un elastīga.

Pēdējā laikā uzņēmumam „I. G. Farbenindustrie” atkal izdevies no minerālu izejvielām pagatavot jaunu sintētisku šķiedru. Tā nosaukta par perlonu šķiedru. Tās atmiēkŗķēŗšanās punkts ir pāri par 200 grādiem Celsija. Tāpēc to, līdzīgi kokvilnai un mākslīgajai vilnai, var vāŗit un gludināt un parastā veidā krāŗot. Tās elastība ir apbrīnojama. Šī šķiedra ir ļoti izturīga. Sausā un slapjā stāvoklī tā ir stiprāka par dabisko zīdu. Tā kvalitātes ziņā pārspēŗ visus citus tekstilpreŗu jēlmateriālus. Piemēŗam, zeķēm, kas darinātas no jaunās sintētiskās perlonu šķiedras, nav vajadzīgas divkārŗas pēdas: tās vienkārŗā pēda ir stiprāka par divkārŗu kokvilnas pēdu, kādu līdz ūim lietoja. Sākusies perlonu šķiedras vēsture. No tās pagatavo ne tikai zeķes, bet arī visāduŗus citus audumus. Šis materiāls ar savām teicamajām īpaŗībām pilnā mēŗā attaisnojis savu izgudrotāju pūles.

Perlonu var lietot visur, kur ir vajadzīga seviŗķa izturība, bet perlons var arī būt maisīts ar mākslīgo zīdu, mākslīgo vilnu un dabiskām šķiedrām, kas paaugstina tā izturību. No perlonu var izgatavot dāmu kleitas ar iespiestu rakstu, kuŗu uzvalkus, lietussargus, triko veļu un citus apģērba gabalus.

Pēdējo desmit gadu sasniegumi sintētiskās šķiedras pagatavoŗanā paveruŗi ķīmijai milzīgu jaunu darba lauku. Radās pat vajadzība atrast jaunus vēŗpšanas paņēmienuŗ. Arī ūi problēma tehniski teicama atrisināta. g.

Augŗā pa kreisi: perlonu zīds; augŗā pa labi: daŗi ik dienas lietojami priēkŗmeti ar perlonu sariem. Apakŗā pa kreisi: stikla trauku sukuŗ ar perlonu sariem. Līdzās: ar perlonu stīgām apvilkti tenisa raketi.

I. G. archīva uzņēm.

bu dalībniekus uzrunāja Vecsvirlaukas pag. vecākais agr. Lizenbergs, atzīnējot, ka svētki rīkoti tautas kopības gara stiprināšanai un darba prieka celšanai. Par godu latvju tautas atbrīvotājam Lielvācijas armijai klātesošie nodziedāja Lielvācijas himnu. Tad plašo skatītāju pulku uzrunāja Zemgales novada komisārs brīvkuņģis von Medem's, aizveicot, lai šie latviskie svētki kļūtu par priekšā stāvošu darba simbolu. Pašreizējais vēsturisko cīņu laikmets, kad frontē vācu un sabiedroto karavīri lej savas asinis, bet dzimtenē palikušie veic smagu darbu, arī no latviešu tautas prasa upurus Jaunās Eiropas un kopīgās nākotnes labā. Pilnīgi un laikā novākt bagātīgo ražu, ko šogad devu-

Zemgales mazā tautu meita pasniedz Zemgales novada komisāram brīvkuņģam von Medem'am zeltaino vārpu pušķi.

Gaišā diena

Vidū starp aizlijušo siena laiku un drudzaina darba pilno druvu novākšanas periodu zemgalieši bija iecerējuši sarīkojumu latviešu seno paražu atcerei un darba tikumu godināšanai. Pašā Jelgavas pievārtē, kur, aizaugušās pļavās iegrimusi, plūst Lielupe ar tās daudzajām pietekām, guļ kokiem apaugušais Lediņkalns, kas piemērots pat plašām brīvdabas svinībām. Saulainā svētdienā turp plūda ļažu straumes no tuvas un tālas apkārtnes. Orķestriem skanot, pa meldriem aizaugušo Vircavas upīti sarīkojuma vietai tuvojās kuģiši un liellaivas, kas atvīzināja simtiem jelgavnieku. Svinību vietu pildīja vairāki tūkstoši apmeklētāju, kas aizņēma sēdvietu kvartālus kalna piekāpē un plašo amfiteātri nogāzē. Svētku uzvedumiem bija uzcelta idilliska senlatvju klētiņa ar niedru jumtu un plašu nojumi. Rīcības komitejas vārdā svinī-

ši šis zemes lauki, ir pirmais un svarīgākais uzdevums. Pēc novada komisāra uzaiicinājuma sarīkojuma dalībnieki jūsmīgi nodziedāja tautas lūgšanu: „Dievs, svētī Latviju!”

Programmu ievadīja J. Mediņa vadītais Jelgavas „Liras” koris, atskaņojot Jurjānu Andreja kantāti „Tēvijai”. Pavādīja Kuškēvica diriģētais Jelgavas apr. policijas orķestris. Koncerta daļai, kurā piedalījās arī Vecsvirlaukas koris un solisti, Mirdza Bajāre ar Kārlī Steinbergu, sekoja Voldeņāra Laursona svētku spēle „Senlatvju sērstības”. Tautiskajā uzvedumā, kas piebārstīts dziesmām, dejām un spriganām asprātībām, galvenie tēlotāji bija Rīgas teātru mākslinieki. Raitais uzvedums ar mūsu senču tikumu atveidu sajūsmināja skatītājus. Kad saule rietot šī gaišā diena bija galā, skatītāju tūkstoši devās mājup pacilāti un ciešā apņēmībā ziedot visus spēkus svarīgam darbam.

J. M.

Lielvācijas un Latvijas karogiem greznotajā Lediņkalnā (augšā) bija pulcējušies pāri par 4000 zemgaliešu, kas piepildīja plašo amfiteātri kalna nogāzē. Tautiskais sarīkojums ar jaukajām dziesmām, daiņām un senču paražu atdarinājumu sniedza garīgu veldzi lauku darba ļaudīm un stiprināja viņos apņēmību lielajam ražas novākšanas darbam. Vecsvirlaukas pagasta Tautas palīdzības kopas lielais darbs svinību noorganizēšanā guva pelnītu atzinību un deva prāvu atlikumu Tautas palīdzības mērķiem. Sarīkojuma galveno posmu aizpildīja svētku spēle „Senlatvju sērstības”, kas ar apdziedāšanās humoru un jautrajām dejām (ainas pa labi augšā un apakšā) klausītājiem sagādāja daudz gaišu mirkli.

Foto Laikmets.

K. Vanags — Peldētāja. Marmors. Ovālā, no kreisās: N. Ozola un A. Vanaga-Lagzdiņa, aizmugurē K. Vanags.

Augšā vidū: K. Vanags — Meitenes galva. Granīts. Pa labi: A. Vanaga-Lagzdiņa — Keramikā. Apakšā: N. Ozola — Divas draudzenes.

3 MĀKSLINIEKU

Lintas mākslas salonā patlaban skatāmi triju mākslinieku darbi. Te miniatūrā pārstāvēta tēlniecība, glezniecība un keramika.

Jaunais, apdāvinātais tēlnieks Kārlis Vanags, kā darbus esam skatījuši 1. Latvijas drajamatniecības un Kultūras fonda izstādēs, devis piecus darbus. K. Vanaga vingr. tēlnieka roka darinājusi izteiksmīgas sievietes galvas melnā un pelēkā granītā, sievišķīga maiguma apdvēstu „Peldētāju” marmorā, kā arī interesanti komponētas figūrālas grupas gipsi. Tēlnieks lielu rūpību un pacietību veltījis savu darbu virsas apdares izkopšanai, kas pieskaņota materiāla īpatnībai. Vanaga veidojumu formas ir saturīgi laikmetīgas. Viņš patlaban vēl sava darba sākumā (Latvijas mākslas akadēmiju beidza 1935. g.), un tādēļ pilnā pašāvībā varam cerēt uz darbiem, kas teicami kuplīnās mūsu tēlniecības apcirkņus.

Natālija Ozola, kas arī pazīstama no Kultūras fonda un Neatkarīgo mākslinieku izstādēm, devusi ap divdesmit piecus eļļā gleznotus darbus. Māksliniece 1936. g. beigusi Latvijas mākslas akadēmijas figūrālo meistardarbnīcu, pēc tam studiju nolūkā uzturējusies Vācijā, Francijā un Beļģijā. Ozolas paletes raksturīgās iezīmes

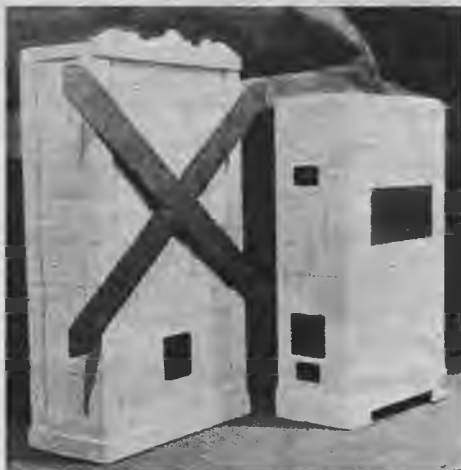
DARBU SKATĒ

— melngani sidrabpelēkā gamma, brīžiem siltākā, brīžiem aukstākā noskaņojumā („Lietaina diena”, Mākslinieces māsas portrets). Gleznā „Divas draudzenes” labu krāsu kāpinājumu rada vāze ar augļiem un blāvi sarkanā galda sega.

Hermīne Vanaga-Lagzdiņa Mākslas akadēmiju beidza 1938. g. kā māksliniece keramiķe, taču skatē redzami arī vairāki viņas gleznojumi. Keramikas darbos Vanaga-Lagzdiņa rāda tos meklējumus un sasniegumus, ko viņa guvusi akadēmijā, jo māksliniecei nav bijusi iespēja ierīkot savu darbnīcu, un bez tās keramiķim grūti ko iesākt. Te redzam jaukas vāzītes ar bagātīgiem kristalizējumiem. Šos kristallīšus mūsu keramiķu saime visai cītīgi pūlas sasniegt, lietojot dažādas vāpes. Tas nenākas viegli, jo vāpe apdedzināšanā nereti notek pavisam un cerētā efekta vietā iznāk pilnīgi pretējais. Arī kraklē (craquelée) paņēmieni pieder pie tikpat kapricioziem. Tas izdabūjams, trauku vairākkārt apdedzinot. Kraklē (craquelée) paņēmiena izdevies paraugs redzams mākslinieces brūnganā vāzītē. Savās pagājušās vasaras ainavās māksliniece uzrāda labas kolorīstes spējas. Arī Vanaga-Lagzdiņa papildinājusies, aplūkodama Itālijas un Vācijas vecmeistaru krātuves.

A. B.

SAIMNIEKO — pareizi! —

Arī krāsnis pārbūvējot var izveidot pēc standarttipa. Standartkrāsnis taupa malku un dod vairāk siltuma.

Ar šādu devīzi savu ceļojumu pa Latvijas pilsētām un lielākiem lauku centriem iesāka taupības skate, ko noorganizējusi saimniecības ģenerāldirekcija kopā ar Latvijas saimniecības kameru, ACS un Tautas palīdzību. Tā nav ražojumu izstāde, bet drošu un pārbaudītu atzinumu sakopojums par mūsu mājas saimniecību — uzturvielām, apģērbu, dzīvokli.

Kaŗa apstākļi neatlaidīgi prasa pārveidot visu mūsu saimniekošanas sistēmu. Mēs nevaram vairs saimniekot tā, kā gribam vai esam parādūši, bet jārikojas tā, lai ar patreiz pieejamiem līdzekļiem savas vajadzības varētu apmierināt iespējami pilnīgāk. Tādēļ neder daudz ierasti saimniekošanas paņēmieni.

Skate rāda, kā pareizi izmantot pārtikas devas, novēršot nevajadzīgo uzturvielu zudumu. Ne katra namamāte zina, ka gaļas zupai putas ir sarecējušas gaļas olbaltumvielas. Tādēļ tās nedrīkst nosmelt vai arī nosmeltas jāizmanto mērces gatavošanai. Nemaisi ēdienu pārāk bieži un nevāri uz lielas uguns, jo tad vērtīgās uzturvielas var izkūpēt gaisā! Vārāmie trauki jāpārveido par uzbriedināt šai siltuma kastē. Kartupeļi un saknes jāskalo nemizotas, tad nezudīs vērtīgās vielas. Ūdens, kurā vārītas saknes, izlietojams mērcēm, virām, biežputru gatavošanai. Ēdot ceptas saknes ar visu mizu, iegūsim vairāk barības vērtību. Vārot neliec virā sviestu, bet labāk uztriepi to uz maizes! Ēdienu pasniedzot, jāizvairās no liekiem traukiem, jo ar katru trauku aiziet zudībā vērtīgas barības vielas.

Ēdienus gatavojot, nedrīkst aizmirst mūsu pašu dāru garšvielas: sīpolus, pētersīļus, selerijas u. c. Tad ēdiens būs garšīgāks, uzturvielām labāk tiks izmantoti. Katru dienu jālieto zaļbarība: zidaiņiem — dārzāju sulas; bērniem — kāļi, burkāni, kāpostu kaceņi; skolu kopgaldos — dārzāji zaļā veidā; pusdienu galdā — vienmēr sakņu un dārzāju zaļbarība vai sakņi. Sasmalcināti dārzāji jāpatērē tūlīt vai jāuzglabā cieši saspīestā slēgtā traukā.

Apģērbu stends ar uzrakstu „Tekstilpreču iegādes atļauja tavā skapī” rāda, kā kārtīgi kopjot un istā laikā izlabojot savu apģērbu, tā mūžu varam pagarināt vismaz divkārtīgi. Kārtīgi salāpīts un izlabots uzvalks vairs nav kauna lieta, bet apgriezts uzvalks der arī godam. Pēc lietošanas apģērbs rūpīgi jāsaloka un jāuzkaŗ; salījušas drēbes jāizžāvē. Lai apģērbs nespīdētu, darba vietā uz sēdekļa var turēt spilventiņu. Apģērbs kārtīgi jāskūva un jāgludina. Izbalējušus audumus atjauno, krāsojot mājās. Kodes, kas spēj iznīcināt miljonu vērtības, sekmīgi var apkarot ar vaivarājiem un avižu papīru. Darbā un mājās lietoja-

mas vecākās drānas. Valkātas drānas noder bērnu apģērbim, drēbju atgrīezumi — jaunu cimdņu gatavošanai, izārdītas dzijas — jauniem adījumiem, nelietojama baltveļa — kabatas lakatiņiem, veci audumi — mājas korpēm, lupatas — segu gatavošanai, veci palagi — jauniem dvieļiem, vecas vilnas lupatas — piejaukšanai jaunai vilnai.

Tāpat, pareizi kopjot, var pagarināt apavu lietošanas laiku. Lai saudzētu apavu kapes, neaizmirsti pirms novilkšanas attaisīt saites! Apavi, ko pašreiz nevalkā, jāuzvelk uz liestes vai cieši jāpiebāz ar vecu papīru. Mitri apavi jāizžāvē, bet ne uz krāsns vai karstā rovi. Apavus, ko rīt nelietosi, notīri jau šodien! Kūti vai pagalmā ejot, jālieto koka tupeles.

Mazgājot veļu var saudzēt, bet var arī sabojāt. Netīro veļu nedrīkst pamest mitru

vai saviest ciešās kastēs: tur tā pūst. Priekš mazgāšanas veļa jāizšķiro. Baltveļa un darba apģērbī panes vārīšanu, raibo veļu, apdrukātos un krāsainos uzsvārcus var mazgāt karstā ūdenī, bet vilnas un zīda audumi un drānas mazgājami tikai remdenā ūdenī. Veļas mazgāšanai jāuzkrāj mikstais lietuss ūdens vai sniegš. Veļa jāmērc ne aukstā, bet remdenā ūdenī vismaz 12 stundas, bet raibā veļa — tikai 2—3 stundas priekš mazgāšanas. Smalkveļa nav jāmērc. Mazgāt nedrīkst, berzot ar asu, cietu suku uz gluda dēļa, bet jāberz uz rievaina dēlīša bez liekas piepūles.

Ļoti svarīgs kaŗa apstākļos ir kurināmā jautājums, jo dedzināšanai drīkst lietot tikai būvmateriāliem nederīgo koksmi. Tādēļ aizvien vairāk jāpievēršas kūdrai. Malka un kūdra jāpatērē tikai sausa, jo slapjas vajag līdz 40 proc. vairāk. Jābūvē tikai standarttipa krāsnis, jo tās ātrāk un vienmērīgāk sasilda telpu, ir izturīgas pret pārkurināšanu. Standarta krāsnij vajag par trešdaļu mazāk materiāla, bet kurināmā uz pusi mazāk. Malka jāgatavo pareizā garumā un resumā: krāsnij $\frac{1}{4}$ m gaŗa un 5—10 cm resna, pavardam $\frac{1}{4}$ m gaŗa un līdz 5 cm resna. Kurtuves jātur vienmēr kārtībā.

Skate rāda arī dažādus elektrības un gāzes taupīšanas veidus. Parādīti iespējamie pārkartojumi visdaţādākās mājturības nozarēs, sākot ar pareizi iekārtotu apgaismu un beidzot ar elektrības izmantošanu vārīšanai, cepšanai, gludināšanai.

Pareizi saimniekojot, nedrīkst atstāt novārtā kaulus un dažādus vecmateriālus, kas katru dienu saimniecībā atliek. Tie jānodod tuvākajās savāktuvēs, lai tos varētu izhetot jaunu vērtību ražošanai. Mājsaimniecības darbu lielākā daļa vienmēr gulstas uz sievietes pleciem. Skate uzskatāmi parādīts, ka, iepriekš pārdomājot un pareizi iedalot visus šos darbus, tos var veikt bez piepūles laikā un atļicināt laiku arī atpūtas un prieka brīžiem. Skate Rīgas pilsētas mākslas muzejā atvērta līdz 24. februārim.

—115.

Ādas atgrīezumi vai gumijas gabaliņi, plestisti pazolēm, pagarina ne tikai koka, bet arī ādas pazoļu mūžu.

WENDE JEDEN TAG ROKKOST!

MEI GRIBAM TIKT KATLĀ LĪDZ, JO

Katru dienu zaļbarību!

SARĀDA SAKNES UN DĀRĀJUS PATĒRĒ IERĀDĪTĀS CĪMENĒS DĀRĒJUMS

KĀRTĪGI DOD VEĻN GĀRŠVIELAS UN ORGANISMAI NEPĒCIĀS UZTURVIELAS

MĒS NEIEMĒM DĒT ZĪVAUS DĀRĀJUS SULA	MĀS BĒRĀMUS, KĀPOSTU KACCENS LABĀ BĒRNU VESELĪBĀ	PUSDIENU GALDĀ VEĻMĒR VIETU SAMŅU UN DĀRĀJUS IERĀDĪMĒM UN IERĀDĪM	VEĻNĀ KĀRTĪGIĀS JĀIZGLUDĪM DĀRĀJUS UN IERĀDĪMĒM DĒLĀ MĒS	SĀGRIEZĪS SĪPOLĒS LABS SVĪESTMĀRĪS
-------------------------------------	--	---	--	------------------------------------

JĀSMALECINĀT DĀRĀJUS UN SAKNES JĀPATĒRĒ TŪLĪT PĒC SĀSMALECINĀNAS JĀ IERĀDĪMĒM TĀDĒ LABI AIZVĀRĪTUS TRAUKUS STĪNĒRĪ SASPĪESTUS

H. IBSENA „TAUTAS NAIDNIEKS“ RĪGAS DRĀMATISKAJĀ TEĀTRĪ

No kreisās: Dr. Toms Stokmans — J. Osis, Pētra — H. Gobzne un Pēteris Stokmans — A. Petrovskis.

No kreisās: Stokmana kundze — L. Špilberga, Horsters — P. Cepurnieks, Dr. Toms Stokmans — J. Osis, Hovstā — J. Ģermanis un Billings — R. Mucenieks.

SAULE — DZĪVĪBAS DEVEJA

Saule — gaismas, siltuma un dzīvības devēja mūsu zemes lodei. Saules gaismai aptrūkstot, visa zemes dzīvība aizietu bojā tumsā un kosmiskā aukstumā. Saules staru iedarbība uz nedzīvo un dzīvo dabu, stādu un dzīvnieku valsti tomēr vēl pārāk maz izpētīta. Aktinometrija — zinātne par saules radiācijas (izstarojumu) ietekmi, kaut cik plašāku nozīmi sāk gūt tikai pēdējos gadu desmitos. Aktinometriskie pētījumi Latvijā ir vēl jaunāki un ilgst tikai dažus gadus. Bet jau pirmie darbi, noskaidrojot saules radiācijas iedarbību, devuši tik svarīgus norādījumus, ka turpmākos atzinumus var gaidīt ar vislielāko interesi.

Pēc jūrniecības departamenta hidroloģiskās daļas aicinājuma 1942. g. janvārī veica aktinometriskos pētījumus virs Ķeguma ezera ledus, lai noskaidrotu ledus sairšanas gaitu un iespējamo ledus iziešanas laiku. Baltā sniega sega, kas pārklāj ledu, līdz 95 proc. saules enerģijas atstaro debesu telpā. Ja sniega segu noņem un ledu

pārklāj vēl ar grants kārtiņu, var panākt atstarojumu samazināšanos pat līdz 30 proc. Tādos gadījumos saules staru enerģija kaušē ledu ne tikai no virsas, bet, iespējoties dziļi ledu iekšienē, rada ledu slāni ar gaisu pildītu plaisu tīklu un to drīz vien sairdina. Pagājušā pavasarī aprīļa saule 70 cm biezu ledu slāni ar granti nosegtās joslās bija sadrupinājusi jau 7—10 dienās. Tas nozīmē, ka, laikus atsedzot no sniega un pārkaisot ar smiltīm atsevišķas ledu joslas ezeros vai citos baseinos, var priekšlaicīgi panākt ātrāku ledu salauzīšanos. Ir cerības atrast praktiskas metodes, kā pēc gaismas iedarbības pakāpes noteikt ledu stiprumu un iziešanas laiku, kas svarīgi ostās u. c. ūdens ceļos.

Saules radiācijas ietekmes noskaidrošanai stādu un dzīvnieku valsti aktinometrija grupa izmanto Pienavas fitoaktinometrisko pētījumu un izmēģinājumu staciju. Pētījumu veic saskaņā ar veselības departamenta un Jelgavas akadēmijas augkopības katedru. Noskaidrots, ka ultravioletās radiācijas pakāpe Latvijas dažādos rajonos ir citāda. Ar ultravioletiem stariem, kas tik svarīgi dziedniecībai, visbagātākie izrādījušies Talsu, Krāslavas un Rīgas jūrmalas rajoni. Gaismas mērījumi zem dažādu koku lapotnēm liecina, ka gaismas caurlaidības spējas ir atkarīgas no parka vai meža koku sastāva un cilvēks, koku paēnā atrodoties, saņem dažāda rakstura gaismas devas. Tā kā dažāda spektrāla sastāva gaismas citādi iedarbojas uz cilvēka organismu, tad pastāvīgas vietas dziedniecības nolūkiem būtu izraugāmas pēc aktinometriskiem pētījumiem.

Pētījumi par dažādu labību gaismas caurlaidības spējām dod iespēju noteikt, zem kādas labības kādas zāles visizdevīgāk sēt. Jau noskaidrots, ka ābolīņam visizdevīgākos augšanas apstākļus sagādā miežu virsaudze, bet labi augšanas apstākļi ir arī zem rudziem.

Pienavas stacijas laboratorijā un izmēģinājumu laucīņos pag. vasarā pārbaudīts, kā graudu apsaulošana priekš sēšanas ietekmē dažādu labību dīgšanu un ražas. Dažu veco lauku vīru lietotais paņēmieni — pēc

No sniega un ledu virsas atstaroto saules enerģiju izmērī ar fotometru.

graudu izsēšanas tos atstāt kādu laiku neieeētus — guvis pozitīvu apstiprinājumu. Izrādījies, ka apsaulotie graudi vienādos zemes apstākļos dīgst spēcīgāk. Augi ir garāki, bet ražas ir 1,5 līdz 2 reizes lielākas nekā no neapsaulotām sēklām. Tā, piem., neapsaulotiem miežiem salma gaņums bija 51—60 cm, graudu svars no kvadrātmetra 30—52 gr., bet apsaulotiem — salmu gaņums 62—79 cm un graudu svars — 87—110 gr.

Pārbaudītas arī ar mākslīgu gaismu apstaroto ziemas rudzu un kartupeļu ražas. Rudzi, kas 10 min. apstaroti ar kalnu sauli, bijuši garāki un graudi smagāki. Sovasar Pienavā pārbaudīs ziemas rudzu un kviešu ražas no apm. 60 parauglaucīņiem, kas apsēti ar apstarotu sēklu. Kartupeļi ar dažiem apstarojuma veidiem devuši līdz 20 bumbuļu katrā cerā, kamēr neapstarotī sēklas kartupeļi līdzīgos apstākļos devuši tikai 6—8 bumbuļus cerā. Miežus mākslīgi apstarojot, panākts to dīgšanas procentu ievērojams pacēlums, kas svarīgi alus darītavām. Pat samērā vājī dīgstošiem miežiem ar apstarojumiem dīgšanas spēja pacelta līdz 95—97 proc., tā kā arī tos var uzskatīt par alus darītavās lietojamiem.

Kā jau teikts, aktinometriskie pētījumi par saules radiācijas ietekmi uz stādu un dzīvnieku valsti vēl tikai sākumā. Patlaban gan vēl nav iespējams sniegt noteiktas receptes sēklu apsaulošanai, tomēr Pienavas aktinometriskā stacija cer jau drīzumā noskaidrot praktiskos paņēmienus, kā labāk izmantot saules dzīvinošo enerģiju, lai celtu mūsu lauku ražas un visu saimniecisko dzīvi.

J. M.

Galvenos darbus saules radiācijas pētīšanā veic fitoaktinometriskā pētījumu un izmēģinājumu stacija Džūkstes Pienavā. Pieaugušu rudzu laukā izmērī labības caurlaisto saules radiāciju, jo no šīs gaismas jāpārtiek zem labības pasētām barības zālēm.

ABSOLĪTĀ ZĒME

(13. turpinājums.)

„Kuŗu tad tu biji man nolēmis?”

„Sai gadījumā — jā, tā sakrīt pēc vēstulēm — tev būtu jāuzdodas par Dedzēja kungu un jāuzsāk sarunas ar Prieciņas jaun- kundzi.”

„Jauno vai veco?”

„Viņa vēl nav tik veca gados.”

„Ak to? Pakdiēs! Jau es tā domāju.”

„Bet viņa esot bagāta. Tiksi pats pie sava nama pilsētā. Kas tev te Valgastos? Grūts darbs un alga nabadzīga. Bez tam dzird, ka drīzumā sākšot darboties precību pārvaldes. Un ne tikai lielākās pilsētās. Tad nu padomā, cik lielas pārmaiņas nenesīs turpmākā dzīvei! Ja līdz pirmajam mūža ceturksnim, teiksim, puisis vai meita nevarēs paši izvēlēties mūža draugu, precību centrāle katram piešķirs otru pēc sava ieskata. Tā, Dedzēja kungs, pasteigsimies atrast draugu paši, citādi saņemsim velnu!”

Aleksandrs karsti nopūtās. „Labi, ka tu man visu atklāji.”

„Zināms, labi. Tagad tu varēsi nostāties vingrā solī, uzdevumam pilnīgi sagatavots.” Ūdentiņa kungs — Liesmotājs — ierasti meklēja pulksteni, bet, rīta svārkā neatradis, piebilda: „Mums jāiet, laiks ilgāk necieš.”

„Jā, mēs tūlīt varam šķirties.”

„Tad tu ne?”

„Ne par kādu cenu.”

„Varbūt tev neērti kaimiņu namā? Mēs varam iziet kaut kur svaigā gaisā. Ne pele nepikstēs. Pārdomā arī! Galā tas taču būs vienīgi joks.”

„Taisni tādēļ negribu pats sevi izāzēt.”

„Piemini, precību pārvalde tev iedos visriebīgāko raganul!”

„Lai dod!” Aleksandrs grasījās pagriezt muguru.

„Tad man jāsaka atklāti: tev, puika, trūkst naga, nav ķēriena.”

„Negribu savos nagos piedzīt nekādām ziepēm neizmazgājamus melnumus. Tiesi vien pats galā! Laimīgi!” Viņš aizgāja pār kalnu atpakaļ, neklausīdams ne solījumus, ne draudus.

Atgriezies sava nelaiķa tēva namā, Liesmotājs svīda nemierā. Veltīgi iztaujājās pēc Juŗa.

Abas viešņas tobrīd jau piecēlušās trieca dibensistabā.

Neviena izdoma vairs nederēja. Vajadzēja uzņemties vienam pašam iznest smago pārbaudījumu gaišajai dienai cauri. Vakar izteiktie meli, ka Dedzēja kungs dzīvo tepat kaimiņos, šorīt vairs lieti nederēja. Un stingrā ticībā, sak, varbūt izturēs, viņš pār- gāja priekšistabu. Atvērās otras durvis. Loģi vēl aizsegti. Citādi gulēt nevarēja. Mušas. „Labrīt, labrīt,” viņš, laipni smaidot, at- ņēma viešņu sveicinājumu. „Kā jauki izgu- lējāties?”

„Brīnišķīgi!” — Abas dāmas bija sagāju- šas vienā gultā aiz skapja, laikam puska- las, slēpās.

„Jūtos iepriecināts, daļās dāmas. Tagad redzat, māja veca, bet es gan šo nemainītu ar greznāko namu pilsētā. Te taču ne tikai

mana dzimtene, te šūpulis karāties arī ma- nam tēvam un vectēvam. Jūs nemaz nespē- jat iedomāties, nedz aptvert, cik liela mī- lestība mani te piesaista. Tikai žēl, ka dzi- ve manus ceļus ievadija pilsētā. Citādi šai pašā vietā paceltos staltākā pils plašā ap- kārtne.”

„Kam tāda pils!” Prieciņas jaun- kundze ie- bilda, „greznībai trūkst romantikas. Es būtu neizsakāmi laimīga, ja arī manējam, Dedzē- ja kungam, es atrastu vēl vecāku būdiņu kaut kur meža licī. Jūsu draugs jau zina, ka es esmu atbraukusi?”

„Jā,” Ūdentiņš steigšos atteica. „Bet ar manu draugu gadījies... tik — tik traģiski. Jā. To jau nevar iepriekš paredzēt. Likte- nis. Tikai, lūdzu, Prieciņas jaun- kundze, ne- satraucieties!”

Viņa bēdūlīgā balss abas dāmas pavedi- nāja iedomāties visjaunāko. — „Miris?”

„Jā.”

„Dedzēja kungs miris?”

„Tiešām.”

„Kad?”

„Vakar. Naktī.”

„Kas gan šim tik pēkšņi? Pats varbūt no- nāvējies?”

„Jā, nošāvis.”

„Cik bēdīgi!” atsaucās jaunākā, tūdaļ iz- teikdama Prieciņas jaun- kundzei līdzjutības apliecinājumu viņas dziļajās sērās par līga- vaina nāvi. „Vai tas ir tālu?”

„Ne pārāk.”

„Aī, mēs gan tad nepaliksīm cietsirdīgas un nonesīsīm nelaimīgajam cilvēkam puķes. Liesmotāja kungs, vai tuvumā ir dārznie- ciba?”

„Nē, nē, tādas iestādes nav kilometriem tālu.”

„Nekas, saplūksīm nevainīgas pļavu pu- ķītes!”

„Atvainojiet, ar tādām jāpuzālēm mēs ne- drīkstam vis iet pie tik izsmalcināta miropa, kāds bija Dedzēja kungs, mans draugs. Mī- lās dāmas, vai jūs nevēlaties peldi manas dzimtenes strautā?”

„Man vairs nekā negribas darīt,” Prieci- ņas jaun- kundze sacīja. „Vai tiešām viņa vairs nav? Viņa nav! Nav!”

Ūdentiņš stājās par mierinātāju. Arī šim esot neizsakāmi žēl, bet ko lai darot. Smeldza ar prieku mijoties dzīvē kā saule ar mākonī. Patlaban esot tas mākonis. „Bet varbūt tomēr uzsmaida arī saule? Ma- nam nomniekam ir dēls. Ārējā izskatā, raksturā un citā ziņā šim puisim liela līdzī- ba ar nelaiķi. Vēlāk, ja jums nekas nav pretī, iepazīstināšu.”

Abas viešņas sāka dīdīt spoguļšūsus. Un kamēr sakārtojoties, Liesmotāja kungs var- būt dažas desmit minūtes iziešot ārā. „Ar- vien laipni,” viņš teica un gāja.

Pēc brītiņa priekšistabā, netālu no di- densistabas durvīm, izcēlās tāds kā mazs ķīviņš. Liekas, nomniece gribēja nākt pār sliekšni, bet kungs nelaids.

„Man jāzina par brokastu galdu,” nom- niece uzstājīgi sacīja, it kā ar varmācību satverdama durvju atveri. „Mēs dāmas nekad cita citu nepārsteidzam, tāpat kā jūs virieši — savā starpā. U—ū, vai es, sie- viete, drīkstu ieiet?”

Varot. Bet kungs lai paliekot turpat aiz durvīm.

Nomniece iegāja un kad atgriezās, viņas seja centās novērsties kā aizturētos smiek- los. Bet rokā turētā kafijas ciba deva pie- tiekamu iemeslu — ir jāsteidzas, nav va- ļas pat paskatīties Ūdentiņa kunga acīs. Vienmērīgā, darbīgā soli nomniece izgāja virtuvē. Tak nepagāja ilgs laiks, kad bla- kus katlam nostājās kungs.

„Es iznācu noprošit, ko nozīmēja tas vil- tīgais smaidis?”

„Jocīgs jautājums.”

„Nav nekādi joki. Tūlīt uz vietas: par ko jūs mani apsmējāt?”

Nomniece tikpat spēcīgi cirta pretī: „Raudāt vajadzētu, nevis smieties!”

„Par mani?”

„Zināms, ne par vienu citu. Vēl tagad es nesaprotu, jūs gribējāt piemulķot mūs, vai varbūt pašam aizsietas acis?”

„Kā iedrošināties mani tā apvainot?”

„Arī es sajūtos ne mazāk aizvainota. Kā- da joda pēc jūs savus viesus gribējāt mums iegālvot par dāmām?”

Ūdentiņa sejas izteiksme tā saruka, ka varētu gandrīz baidīties par prātā aptum- šotu cilvēku.

„Kā jūs sakāt, kundze?” viņš murmināja.

„Vai tad tur istabā — kungi, nevis dāmas?”

„Vēl brīnās kā nevēga! Laikam naktī jūs bijāt tā pārdzēris prātu, ka jau eņģeļi sāka līdināties?”

„To ne mūžam neticēšu.” Viņš sparīgi cirtās istabā iekšā. Pret durvīm pacēlās dūrē sāvilkta roka klaudzinājumam. „Vai viss kārtībā?”

„Lūdzu.”

Bet Ūdentiņš pēkšņi kļuva rāmāks. Nu- dien, balss šķita vīrišķīgāka, parupja. Aī vajadzēja sagatavoties dažādām iespējām. Roka vēl piegrabinājās, un, atkal atskatot iepriekšējai balsij, viņš bargi sarauca pie- res spīdīgo ādu un gāja.

Pie galdā, kur bija redzamas dažādas dzi- ras pudeles, uzkožamie un pāris vēl neattīti vistokļi, sēdēja divi virieši.

Ūdentiņš palika atvērto durvju spraugā. Brīdis pagāja spaidīgā klusumā. Kuŗš gan lai pirmais sāktu? Protams, uzsāka tas, kas sajūtās it kā augu nakti maisā turēts. „Kungi,” Ūdentiņa balss spraucās spiede- niski, „ko jūs gan esat iedomājušies?”

„Mums iepatīkās tikai tevi apciemot, kā tas ik pārgaduo noticis jau agrāk. Sveici- nāts, Jāni! Nāc, nobaudīsim pirmo lāsīti!”

„Nekad jums šo ģēķību nepiedošu. Aiz tiesas durvīm mēs parunāsimies, diendej!”

Ciemiņu smaidīgās sejas kļuva nopietnā- kas. „Vai tad tu, vecais puika, vienīgi ta- gad sāc redzēt, ka mēs neesam vis jaun- kundzes, bet tavi darba biedri? Naktis krēslā un dzērumā nebija brīnums, bet šo- rīt tavai galvai gan vajadzēja būt jau skaidrai.”

Ūdentiņš svīzdams berzēja acis, kas bija kā aizzirnēkļotas. Ko nu daudz dusmosies, draugi labi. Tomēr viņš tikai nevarēja ap- tvert, kā viss tas bija norisinājies. Bet kad nu salika jautājumus un atbildes vienko- pus, tad arī mīkla pati par sevi atminējās. Brīdī, kad ciemiņi ienākuši Liepkrastos, Ūdentiņš jau bijis tā piesūcies Valgastu alus, kā gulējās blakus gultai uz grīdas ne- atmaņā. Dažādi izmēģinājušies pamodināt, vest sajēgā, bet kritējs murminājis tikai par

Priecīgas jaunkundzi un kādu vēl tur otru. Sie tad nu necentušies sapni izklīdināt. Aizseguši logus, salikuši pie gultām sieviešu drēbes un tā tālāk.

„Velna pulveri,” Ūdentiņš jau ierunājās lēnāk. „Nomnieku meitas drēbes mani galīgi apstulboja. Un vai es daudz skatījos? Loģi aizsegti, visos kaktos krāc. Steidzot

tikai meklēt palīgu. Vai zināt, draugi, par šo ciparu es jums abiem izmaksāšu pamatīgas vakariņas. Ielej, Edgar!”

Sadzēra līksmi.

„Tagad manām acīm nokrīt daudz zvīņu,” Ūdentiņš atsāka. „Tālā Aleksandrs nenāca. Visi kā nozvērējušies. Nu, gan jau es arī kādreiz atriebsos!”

Rotājīgi ienāca Daiga. Lietišķīgi pasveicinājusi, viņa jautāja: „Vai kungi nevēlētos dzert kafiju dārzā?”

Svešie pievērsās kā patīkamam medījuma. Arī šie abi bija vecpuiši — nemītīgi cerētāji, ka varbūt viszēlīgā dzīvē viņus katru pavisam nejauši iecels mīlas ierīcības komisijā.

„Cienītā jaunkundze, kam jūs nopūlaties? Pātāgu esam pelnījuši drīzāk nekā kafiju.” „To es nezinu. Ūdentiņa kungs, kā pavēlēsiet?”

„Varbūt gan dārzā, jo man vēl galva tāda pusdulla.” — Daiga izgāja.

„Patīkama meitenīte,” jaunākais viesis noteica. „Tikai Jānis lai mums paskaidro, kādā stilā audzināta?”

„Tipiska savādniece. Pašā pirmajā dienā manu galvu tā sajauca, ka ilgi pēc tam džinkstēja ausis.”

„Iemilējies?”

„Ne jau tūdaļ mīlēsi, bet viņa taču, te dzīvojot, vienmēr apkārt vīstās. Ielej, Edgar!” Viņš piecēlās un noņēma pār krēsla atzveltni noliktās Daigas drēbes. „Kur gan man bija šorīt prāts! Ierauga sievietes zeķi un domā, ka gultā abas kājas.”

„Bet tu taču atsedzi pat viena loga pusi!”

„Tas mazākais. Galvenais, diezgan plaši pēc tam ar jums izrunājos. Nu, ja tai brīdī būtu norāvis visus logus aizkarus, tad jūs abi gan pasvilpētu aiz skapja. Bet man jau bija cita liksta.”

„Jā, kas ir tas Dedzēja kungs?”

„Draugs, būs labāk, ka jūs to nezināt. Edgar, darbojies! Šodien gribu apskurbt vairāk nekā jebkad mūžā.” (Turpin. sekos.)

MŪSU BASKETBOLISTI UZVAR

Rīgas basketbolisti Berlīnē 30. un 31. janvārī sacentās ar Berlīnes policijas sporta klubu un Vācijas spēcīgāko basketbola vienību — Technisko augstskolu. Rīdzinieki Berlīnes PSK uzvarēja ar 58:17, un TA ar 55:14. Vidū latviešu sporta vadītājs R. Plūme. Pa labi Vācijas valsts vienības spēlētājs Kunze, Vācijas basketbola sporta vadītājs Neumann's un policijas kapl. A. Miezītis.

RADIOFONA PROGRAMMA

SVĒTDIEN, 21. FEBRUĀRĪ.

5.00—6.15 Vācu kar. 6.15 Hamburgas ostas onc. 6.45 Ziņas latv. v. 7.00 Ziņas v. v. 7.10 amburgas ostas konc. (turp.). 8.00 Svētdienā. 30 Vingrošana bērniem 8.45 Ziņas v. v. instrumiem. 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Dievkalpojums. 1.10 Klasiska mūzika. 11.30 Politiskā raidāmna. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. Par J. G. erder'u. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. ec tam: Vācu tautas konc. 14.00 Ziņas v. v. 1.15 Ziņas austrumiem v. v. 14.30 Staburaga ērni, Valda jaunatnes stāsts T. Kalves drāmat. i.00 Latviešu mūzika un literatūra. M. Vintere, Vesture (dekl.), A. Ozoliņš (čells) un Rīgas natnieku b-bas kamerkoris (E. Stērstes dzeļi). 16.00 Pasts kaņavīriem (no Berlīnes) 16.45 as latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 17.15 Pasts kar. arp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts o Berlīnes). 19.00 Ziņas no kaņalaika. 19.15 edēlas atbalss. 19.30 Latv. brīvpr. kar. pusstun. i. 20.00 Ziņas v. v. 20.15 Koncerts I. Radiofo- i koris un orķ. 21.00 Ziņas latv. v. 21.15 Kon- rts II (turp.). 22.00 Ziņas v. v. 22.20—24.00 . Zeimite (dziesmas), A. Krūmkoka mūziku artets u. c. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

PIRMDDIEN, 22. FEBRUĀRĪ.

8.00 Vīru sekstets un skaņu plates. 8.30 ūzika. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu ncerts. L. Treija un V. Zaķis (čells). 15.30 aņu plates. 16.00 Skaņu uzņēmumi. 17.15 ūzika un dzeja. (Friedrich'a von Sallet'a 100. ives dienas piemīpa). R. Strazdiņa (klav.), N. ise (brača) un H. Preusker's (dekl.). 18.30 utra kaņavīru stunda. 19.00 Priekšlasījumu kls: Mūsu kaņaspēks. 19.20 Ziņas no kaņalau- . 19.35 Mūzika. 19.45 Priekšlasījums. 20.15— .00 Rīga: (No Berlīnes). 20.15—21.00 Ma- ūna, Kuldīga un Liepāja: Hercoga Jē- ba jūrnīeki. A. Grīna un V. Kārklīpa raidām- ģa. 21.15 No Berlīnes. 22.15 Sporta ziņas

frontei v. v. 22.20 Nākošās dienas programma un sporta ziņas latv. v. 22.30 Kamermūzika (Joh. Brahm's). Atskaņos: E. Kessler's (vijole) un J. Müller's (klav.). 23.15 Skaņu uzņēmumi.

OTRDIEN, 23. FEBRUĀRĪ.

11.30 Lidojums, H. Krūmiņas raidāmluga bēr- niem. 14.30 Vācu literatūra un mūzika. A. Michelsons (dekl.) un V. Bišers (klav.), (Pasta sekretārs debesīs, vācu rakstnieka Ludwig'a Thoma's stāsts). 15.00 Valsts programma. T. Vējš, O. Kreišmanis un c. 15.30 Mūzika. 16.00 Kāda kaņavīru deju kapella, L. Herrling'a un skaņu plates. 17.15 Kāda kaņavīru deju ka- pella, ACS Atpūtas un dzīvotprieka mandolinu orķ. un humors. 18.30 Jautra kaņavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaņalaika. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15 XXI otrdienas kon- certs. K. Prii-Berendsen'a (vijole) un rad. orķ. B. Skultes vadībā. J. Ivanova un E. Tubina darbi. 21.15 XXI otrdienas koncerts (turp.). N. Rimski-Korsakova Šecherezade. 22.20 Skaņu uzņēmumi. 23.15 Viegla mūzika. 0.15 Latv. brīvpr. kar. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

TREŠDIEN, 24. FEBRUĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Melodijas un anekdoti. 15.30 Mūzika skaņu platēs. 16.00 Skaņu uzņēmumi. 17.15 Vācu mūzika un lite- rātūra. H.Cinka-Berzinska, R.Assions's (čells), J. Müller's (klav.) un H. Preusker's (dekl.). (Ga- ribaldijs un ērzelis, H. Lersch a stāsts). 18.30 Latv. brīvpr. kar. pusstunda. 19.00 Priekšlasī- jumu cikls: Jūras karš un jūras spēks. 19.20 Ziņas no kaņalaika. 19.35 Mūzika. 19.45 Priekš- lasījums. 20.15 Jautra stunda. 21.15 Latvijas komandanta pūtēju orķ. 22.20 Kamermūzika. (R. Strauss). Atskaņos Karmen'a Prii-Berend- sen'a (vijole) un J. Ķepītis (klav.). 22.45—24.00 Viegla mūzika.

ČETURTDIEN, 25. FEBRUĀRĪ.

11.30 XXXV Darba pārtraukuma koncerts. P. Brīvkalne, A. Kortāns un mazais rad. orķ.

21. II—27. II GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

13.25 Vācu un itāliešu apmaiņas koncerts. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. Ksenija Bidina, L. Garūta un J. Ģermanis (dekl.). P. Ermaņa un P. Roziņa dzej. 15.30 Mūzika. 16.00 No opere- tēm. V. Liepiņa-Zaķis u. c. 17.15 Mazs orķ. A. Pārupa vadībā. 18.30 Jautra kaņavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaņalaika. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—21.00 Rīga: Instru- mentu parāde. 20.15—21.00 Madona, Kul- dīga un Liepāja: Vīra ceļš pie sievas, K. Miķelsones luga. 21.15 Dārgumi. E. Mayer'a, A. Vanags, A. Haagen's (klav.), H. Preusker's (stāsts) un rad. koris (J. P. Hebel'a stāsts). 22.30 Deju starpspēle. 23.15 Mūzika (mand. orķ.).

PIEKTDIEN, 26. FEBRUĀRĪ.

8.00 Vīru dubultkvartets Tēvija un skaņu pla- tes. 8.30 Mūzika skaņu platēs. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Kā cēlusies Daugava, K. Krau- jiņa raidāmluga bērniem. 15.30 Mūzika skaņu platēs. 16.00—18.00 Koncerts. Rad. koris un orķ. 17.15 Latviešu mūzika un literatūra. Kr. Linde (pasakas), rad. koris un orķ. K. Skalbes pasa- kas. 18.30 Vijoles solo. K. Prii-Berendsen'a (vi- jole) no Tallinas. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija. 19.20 Ziņas no kaņalaika. 19.35 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15— 22.00 Skaņu dzirnavas. 22.20 Kamermūzika. G. P. Telemann'a darbi. 22.40—24.00 Mūzika laika kavēklim. 0.15 Latv. brīvpr. kar. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

SESTDIEN, 27. FEBRUĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Vecmāmiņas at- miņas. A. Atvara raidāmluga. 15.30 Mūzika. 16.00 Jautras nedēļas beigas. 17.15 Jautras ne- dēļas beigas II (turp.). 18.30 Jautra kaņavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaņalaika. 19.35 Mū- zika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15 No Berlī- nes. 21.15 Deju starpspēle. 21.15 No Berlīnes. 22.20—24.00 Mūzika laika kavēklim.

KATRU DARBDIENU kā parasts.

TIK GARŠ — TIK PLAT!

DIEVA ZAIĻOŠANA ANGLIJĀ.

Padomijas sūtņš Londonā Malakls īsrunā Cerčillam protestu par Ļeņina krūšutēla sabojāšanu. — Anglija svīn padomjarmijas gada dienu. (Fakti)

Cerčills (izlabodams Ļeņina krūšu tēlu): „Vai tā nav Ista Dieva zaiļošana: īsi pirms mūsu mīļā drauga Staļina armijas svētkiem sabojāt viņa majestātes Ļeņina kunga tēlu? Tikko tu esi uzšūvis manifestācijas gājiena karogu, tā ar skubu vien līmē nu klāt statujai degunu!”

Smalkās kaltes.

Anglijas ķēniņa galma ļaudis kādu dienu bija visai uztraukušies:

„Iedomājieties tik: šis policijas inspektors Makkičņejs!..”

„Jā, piesavinājies dārglietas — policijā nodotos lietiskos pierādījumus!”

„Un tagad notiesāts ar 6 mēnešiem cietumā!”

„Bet cik cītīgs viņš bija gaisa trauksmes laikā! Šai brīdī tuvumā pagadījās pats ķēniņš.

„Ko jūs teicāt par gaisa trauksmi? Vai atkal jābēg pagrabā?”

„Nē, majestāt, mēs runājam par policijas inspektoru Makkičņeju, ko nesen stādīja priekšā jūsu majestātei... Cik tas nepatīkami!”

„Blēņas! Cik reizes man nav stādīti priekšā vēl lielāki blēži! Cik reizes es tos neesmu apbalvojis un iecēlis muižnieku kārtā! Manā amatā pie tādām lietām drīz pierod.” Kk—

„STRĀVAS TAUPITĀJAS”

„... Vai, mīļā, nu gan beļsim — man jāskrien augšā — jāskatās, vai gludeklis nebūs pietiekami sakarsis. Kad sākam runāt, tad ieslēdzu.”

Ņujorkas avīzes „Time” galvenais redaktors prasa sensacionālu rakstu par vācu zemūdeņu briesmām. Veiklākais žurnālists dodas pie lielākās kuģu būvētavas direktora:

„Mister Braun, lūdzu mazu interviju!”

„Jautājiet!”

„Vai vācu zemūdeņu briesmas ir novēršamas un kā?”

„Tie ir divi jautājumi uzreiz. Ja uz pirmo jautājumu es atbildētu vaļsirdīgi, tad amerikāņu tauta uztrauktos vēl vairāk...”

„Tas nebūtu vēlams.”

„Ja es atbildētu tā, lai tauta apmierinās, tad savukārt uztrauktos kuģu būvētavas akcionāri, un to es negribu, tādēļ runāsim tikai par to, kā novēršamas zemūdeņu briesmas.”

„Lūdzu, kā?”

„Tās var novērst, tikai pilnīgi pārtraucot visu mūsu kuģniecību... Bet to gan nerakstiet, citādi akcionāri mani nolīnīs un tauta arī uztrauksies! Ja es kaut ko pateikšu, kas visus apmierina, tad ar to jau vēl zemūdeņu briesmas nebūs novērstas.”

„Es nesaprotu, ko tad lai rakstu?”

„Tas ir trešais jautājums. Uz to viegli atbildēt: es kā saimniecības darbinieks prasu no valdības nodrošināt izejvielu piegādi pa jūrām pilnos apmēros, lai neciestu jauno kuģu būve un bojāto izlabošana, jo pretējā gadījumā zemūdeņu briesmas vēl vairāk palielināsies!”

„Kaut kas trak! Bet kā lai nodrošina izejvielu piegādi pa jūrām?”

„Tikai ar jaunu preču un kara kuģu būvi! Mums jābūvē vairāk, nekā vācu zemūdenes spēj nogremdēt!”

„Vai mēs spējam vairāk uzbūvēt?”

„Ja mums netrūktu izejvielu, mašīnu, speciālistu...”

„Bet mums trūkst?”

„Jā.”

„Tātad?”

„Valdībai steidzami jānovērš vācu zemūdeņu briesmas.”

„Bet kā tas izdarāms, mister Braun, kā?”

„Saspej jods! Es taču esmu tikai saimniecības darbinieks, bet ne gaišredzīgs! Uz redzēšanos! Man jāsteidzas uz akcionāru sapulci apspriest dividendes.” K. K.

SKREJOŠAIS IMPERIJAS LAUPITĀJS.

Daudz ātrāk skrietu viņš, ja spētu. Lai salabotu veco sētu, Kas visos stūros krakšķ un lūzt, Tiklīdz sāk atpūsties vējņš pūst. J. Dr.

Tālsatiksmē.

„Ak, jums vēl nav kauna mani nosaukt par di, spekulantu un rikļu rāvēju, bet pats jūs īsts utubunga un pēdējā numura karātavu pu Centrālēs jaunkundz, nepārtrauciet, mums ir rīga saruna! Hallo!..”

Guđrība.

„Kādēļ tu līmē uz aploksnēs tik daudz maģi, „Es rakstu Ērikai, — lai viņas vecāki redz es neilgojos pēc bagāta pūra!”

Draugi.

„Vai tu domā, ka Krampītis man aizdos desmit marku manu skaisto acu dēļ?”

„Acu dēļ ne, bet ieķilā viņam savēs brillēs.”

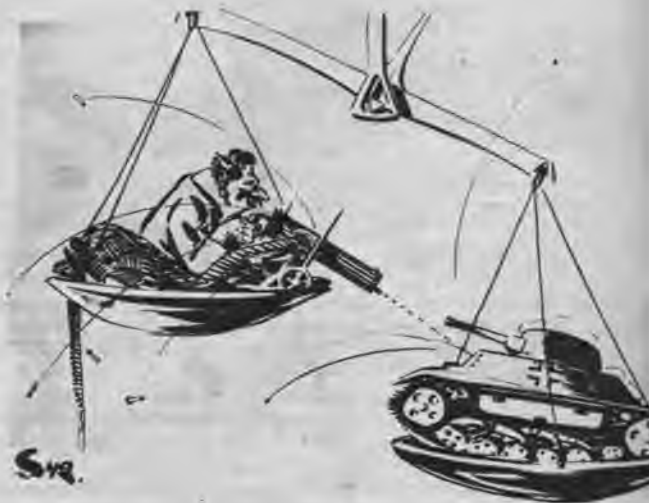
Lielais vāriņājs.

„Dižkareivi Drosmip, jūs protot vāriņ, — jums var uzticēt lauku virturvi?”

„Droši, virsšeržanta kungs! Savā laikā esmu rījis vēl lielākos katlos un neesmu piededzinājis.”

„Tā, ko tad jūs vāriņāt?”

„Asfaltu šoseju darvošanai, virsšeržanta kungs.”

TAISNĪBAS SVARI.

„Turpinā vien, Staļina tētiņ, ar katru pat tavš svars maxinās!” Orb

Tālredzīgi.

„Es nesaprotu, kas tev ko iebilst pret to, ka lopiņš prec mūsu Antoniju? Viņa ilgi varētu rīt citu tik labu precinieku.”

„Es jau neko, — lai viņa prec! Es tikai priecājos, lai vēlāk viņai būtu iespējams teikt savam vīram: cik žēl, ka nepaklausīju savai mātei, viņa bija pret šīm precībām!”

